คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน

Standard Operating Procedure : SOP

กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย

(รหัส ๐๐๑๒/๑-๔)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา

กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** งานจัดบริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการปฐมภูมิ (คลินิกสุขภาพเกษตรกร)	**รหัส** ๐๐๑๒/๑ **แผ่นที่** ๑/๑๓ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**
กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้จัดทำ** นายอนนท์ เทวานาครี **ผู้ตรวจสอบ** (นายพีระพล ต่วนภูษา) หัวหน้ากลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้อนุมัติ** (นายปรารถนา ประสงค์ดี) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อค้นหาอันตราย สิ่งคุกคามสุขภาพ พฤติกรรมการทำงานของกลุ่มเกษตรกร สอบสวนโรคและภัยสุขภาพ หาข้อมูลเพิ่มเติมในการวินิจฉัยโรค สร้างเครือข่ายในชุมชน พัฒนาอาสาสมัครด้านอาชีวอนามัยในการดำเนินงาน เฝ้าระวังสุขภาพให้แก่เกษตรกร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๒. ขอบเขต

กรมควบคุมโรคได้ดำเนินการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างกรมวิชาการ ๔ กรมของกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ กรมควบคุมโรค กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ และกรมสุขภาพจิต สนับสนุนให้หน่วยบริการปฐมภูมิ โดยเฉพาะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ดำเนินการดูแลสุขภาพเกษตรกร เกษตรกรปลอดโรค ผู้บริโภคปลอดภัย สมุนไพรล้างพิษ กายจิตผ่องใส มีกิจกรรมที่สำคัญๆได้แก่ การประเมินความเสี่ยงในการทำงานอย่างง่ายโดยการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติการทำงานการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (แบบ นบก.๑) การตรวจคัดกรองสุขภาพโดยการเจาะเลือดดูระดับ Cholinesterase ให้แก่ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อสิ่งคุกคามสุขภาพด้านสารเคมีที่ใช้ในกำจัดแมลงในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟตหรือกล่มุ คาร์บาเมต หากพบว่าเกษตรกรมีระดับเอนไซมค์ลอรีนเอสเตอเรสต่ำ จะมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยให้เกษตรกรเข้ารับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นคือ ให้น้ำรางจืดไปต้มดื่มรับประทานอย่างน้อย ๗ วัน ไม่เกิน ๓๐ วัน พร้อมให้คำแนะนำการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัยรวมถึงการให้คำปรึกษาทางสุขภาพจิตไปด้วย จากนั้นให้ตรวจคัดกรองสุขภาพด้วยการเจาะเลือดหาระดับ Cholinesterase ซ้ำ ว่าปลอดภัยหรือไม่ หากพบว่าระดับ Cholinesterase ยังเสี่ยงและไม่ปลอดภัย ควรแนะนำให้หยุดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปรับเปลี่ยนการทำเกษตรกรรมแบบเกษตรทางเลือก

เน้นความครอบคลุมในกลุ่มเป้าหมายลุ่มผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ฯลฯ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จากข้อมูลสำมะโนการเกษตร ปี ๒๕๕๖ จังหวัดฉะเชิงเทรามีผู้ถือครองที่ดินเพื่อทำการเกษตร จำนวน ๕๔,๒๙๑ ราย เนื้อที่ถือครอง ๑.๔ ล้านไร่ เฉลี่ยรายละ ๒๕.๖ ไร่

๓. คำนิยาม

การดูแลสุขภาพเกษตรกรแบบครบวงจร หมายถึง หมายถึง การดูแลสุขภาพเกษตรกรอย่างเป็นองค์รวมในทุกมิติเชื่องโยงทั้ง ร่างกายจิตใจ ครอบครัว สังคม สภาพแวดล้อมในการทำงานควบคู่กับการดูแลแบบผสมผสานในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันควบคุมโรคและภัยที่เกิดจากการทำงานและนอกงาน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การฟื้นฟูสุขภาพ การประสานสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เกษตรตำบลรวมถึงชุมชนและครอบครัวเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพเกษตรกร

หน่วยบริการปฐมภูมิ หมายถึง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลชุมชนที่ให้บริการสุขภาพแบบผสมผสานทั้งการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมปัญหาที่คุกคามสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นองค์รวม เชื่อมโยงใกล้ชิดระหว่างผู้ให้บริการ สถานบริการ ชุมชน และครอบครัว

แรงงานในชุมชน หมายถึง คนไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ที่ประกอบอาชีพและมีรายได้ อาศัยในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยบริการปฐมภูมิ เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม อาชีพก่อสร้าง อาชีพเสริมสวย กลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

อาชีพเกษตรกรรม หมายถึง กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเพาะปลูก ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่

การจัดบริการอาชีวอนามัยพื้นฐาน

WHO/European on Occupational Health Service (WHO, ๑๙๘๙) ได้เสนอว่า บริการอาชีวอนามัยขั้นต่ำที่สุดที่ควรจะมี ประกอบด้วย กิจกรรมหลัก ดังต่อไปนี้

๑. การประเมินสุขภาพที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบอาชีพ

๒. การปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

๓. กิจกรรมการป้องกันโดยตรงต่อตัวคนทำงาน

๔. การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การวินิจฉัยโรคและภัยจากการประกอบอาชีพ และการฟื้นฟูสุขภาพเพื่อกลับเข้าไปทำงาน

๕. การติดตามและประเมินทางสถิติและอุบัติเหตุและโรคจากการประกอบอาชีพ

องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้เสนอแนะไว้ใน ILO Convention ๑๖๑ (๑๙๘๕) ว่ากิจกรรมหลักในการจัดบริการอาชีวอนามัยควรประกอบด้วย

๑. การระบุและประเมินปัญหาปัจจัยความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพในสถานที่ทำงาน

๒. การเฝ้าระวังปัจจัยในสิ่งแวดล้อมในการทำงานและการปฏิบัติงานที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพคนทำงาน รวมทั้งการสุขาภิบาล ร้านค้า บ้านพัก และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่นายจ้างจัดหาให้

๓. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์กร การออกแบบสถานที่ทำงานการเลือกบำรุงรักษาและการดูแลเครื่องมือ เครื่องจักร และวัสดุที่ใช้ในการทำงาน

๔. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการต่างๆ เพื่อปรับปรุงการทำงาน รวมทั้งการทดสอบและการประเมินเครื่องมือทางสุขภาพชนิดใหม่

๕. ให้คำแนะนำด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และการยศาสตร์ รวมทั้งคำแนะนำการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

๖. การเฝ้าระวังสุขภาพคนงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

๗. การส่งเสริมการปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับคนทำงาน

๘. การให้ความช่วยเหลือด้านการฟื้นฟูสุขภาพในการทำงาน

๙. ความร่วมมือช่วยเหลือในเรื่อง การจัดหาข้อมูล การฝึกอบรม และการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและท่าทางในการทำงาน

๑๐. การจัดการด้านการปฐมพยาบาลและการรักษาในกรณีฉุกเฉิน

๑๑. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์อุบัติเหตุและโรคจากการทำงานหน่วยบริการปฐมภูมิในทุกระดับจะจัดบริการอาชีวอนามัยได้โดยมีกิจกรรมครบถ้วนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับขนาดของหน่วยบริการ สภาพปัญหาและความรุนแรง ความพร้อมของหน่วยบริการสุขภาพ การสนับสนุน นโยบาย เป็นต้น อย่างไรก็ตามในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาการให้บริการอาชีวอนามัยของหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ ควรพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากร ควบคู่ไปกับมีแผนการดำเนินงานจัดบริการอาชีวอนามัยให้กับกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

คู่มือการจัดบริการอาชีวอนามัยสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข : คลินิกสุขภาพเกษตรกร (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๘)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** งานจัดบริการอาชีวอนามัยใน หน่วยบริการปฐมภูมิ (คลินิกสุขภาพเกษตรกร)	**รหัส** ๐๐๑๒/๑ **แผ่นที่** ๔/๑๓ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีบทบาทหน้าที่

๑. จัดทำแผนงานโครงการการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับเกษตรกร และหรือแรงงานในชุมชนกลุ่มอื่นๆ ที่มีความสำคัญเพื่อการดูแลสุขภาพ

๒. จัดทำ ตัวชี้วัดการดูแลสุขภาพกลุ่มเป้าหมาย/การจัดบริการอาชีวอนามัยในรพ.สต.

๓. ดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรใน รพ.สต. และ สสอ. ให้มีความรู้ด้านอาชีวอนามัยและการจัดบริการอาชีวอนามัย ร่วมกับ สคร. และ รพศ./รพท. ในพื้นที่ โดยใช้หลักสูตรกลางที่สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯจัดทำขึ้น เป็นหลักสูตรมาตรฐานในการฝึกอบรม

๔. ส่งเสริม สนับสนุนให้ รพ.สต.จัดคลินิกสุขภาพเกษตรกรในหน่วยบริการปฐมภูมิ

๕. นิเทศติดตาม ประเมินมาตรฐานการจัดบริการ หรือประเมินผลการดำเนินงานโดยมีการบูรณาการร่วมกับงานอำเภอควบคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืน

๖. รวบรวมรายงาน วิเคราะห์ จัดทำสถานการณ์การดำเนินงานคลินิกสุขภาพเกษตรกรและสถานการณ์การดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายโดยให้ครอบคลุมทั้งด้านความเสี่ยงจากการทำงาน ความเสี่ยงจากพฤติกรรมรวมถึงจัดทำข้อมูลหน่วยบริการปฐมภูมิที่มีการจัดบริการอาชีวอนามัย ส่งให้ สคร.ปีละ ๑ ครั้ง

โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป มีบทบาทหน้าที่

๑. สนับสนุนการจัดบริการอาชีวอนามัยให้แก่หน่วยบริการปฐมภูมิ ด้านวิชาการรวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน

๒. ร่วมกับ สสจ.และ สคร. ดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยบริการปฐมภูมิและ สสอ. ให้มีความรู้ด้านอาชีวอนามัย และการจัดบริการอาชีวอนามัย

๓. การสนับสนุนและให้บริการตรวจสุขภาพคัดกรองตามความเสี่ยงในการทำงานโดยการใช้เครื่องมือเฉพาะ

๔. มีระบบการรองรับการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อการรักษาพยาบาลต่อเนื่อง หรือเพื่อการวินิจฉัยโรคเพิ่มเติมจากหน่วยบริการปฐมภูมิ

โรงพยาบาลชุมชน มีบทบาทหน้าที่

๑. จัดทำแผนงานโครงการการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับเกษตรกร หรือแรงงานในชุมชนกลุ่มอื่นๆ ของหน่วยงาน

๒. สนับสนุนการจัดบริการอาชีวอนามัยให้แก่หน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลชุมชนเอง และหน่วยบริการปฐมภูมิที่อยู่ภายใต้ CUP ของโรงพยาบาลชุมชน ในด้านวิชาการและเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาในการดำเนินงานจัดบริการอาชีวอนามัย

๓. มีระบบการรองรับการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อการรักษาพยาบาลต่อเนื่องหรือเพื่อการวินิจฉัยโรคเพิ่มเติมจากหน่วยบริการปฐมภูมิ

๔. นิเทศติดตามผลการดำเนินร่วมกับ สสอ., สสจ.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** งานจัดบริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการปฐมภูมิ (คลินิกสุขภาพเกษตรกร)	**รหัส** ๐๐๑๒/๑ **แผ่นที่** ๕/๑๓ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ มีบทบาทหน้าที่

๑. จัดทำแผนงานโครงการการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับเกษตรกร หรือแรงงานในชุมชนกลุ่มอื่นๆ ระดับอำเภอ

๒. ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยบริการปฐมภูมิจัดตั้งคลินิกสุขภาพเกษตรกรหรือจัดบริการอาชีวอนามัยสำหรับแรงงานในชุมชน

๓. นิเทศ ติดตามผลการดำเนินร่วมกับ สสจ. รพศ. หรือ รพท. หรือ สคร.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีบทบาทหน้าที่

๑. จัดทำแผนงานโครงการการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับเกษตรกร หรือแรงงานในชุมชนกลุ่มอื่นๆ ร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

๒. จัดตั้งคลินิกสุขภาพเกษตรกรและจัดกิจกรรมบริการอาชีวอนามัยตามเกณฑ์ที่กรมควบคุมโรคกำหนด

๓. สนับสนุนหรือการสร้างเครือข่ายหรือสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือแกนนำในชุมชน ในการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขด้านอาชีวอนามัยในชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพและการจัดการปัญหาของเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม

๔. วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพของเกษตรกร หรือแรงงานในชุมชนกลุ่มอื่นๆ จัดทำสถานการณ์การดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพของเกษตรกรโดยให้ครอบคลุมทั้งด้านความเสี่ยงจากการทำงาน ความเสี่ยงจากพฤติกรรม โรคและภัยที่เกิดขึ้นสำหรับเกษตรกร ปีละ ๑ ครั้งและรายงานผลการดำเนินงานให้ สสจ.

๕. แผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุกสำหรับหน่วยบริการสาธารณสุขปฐมภูมิ

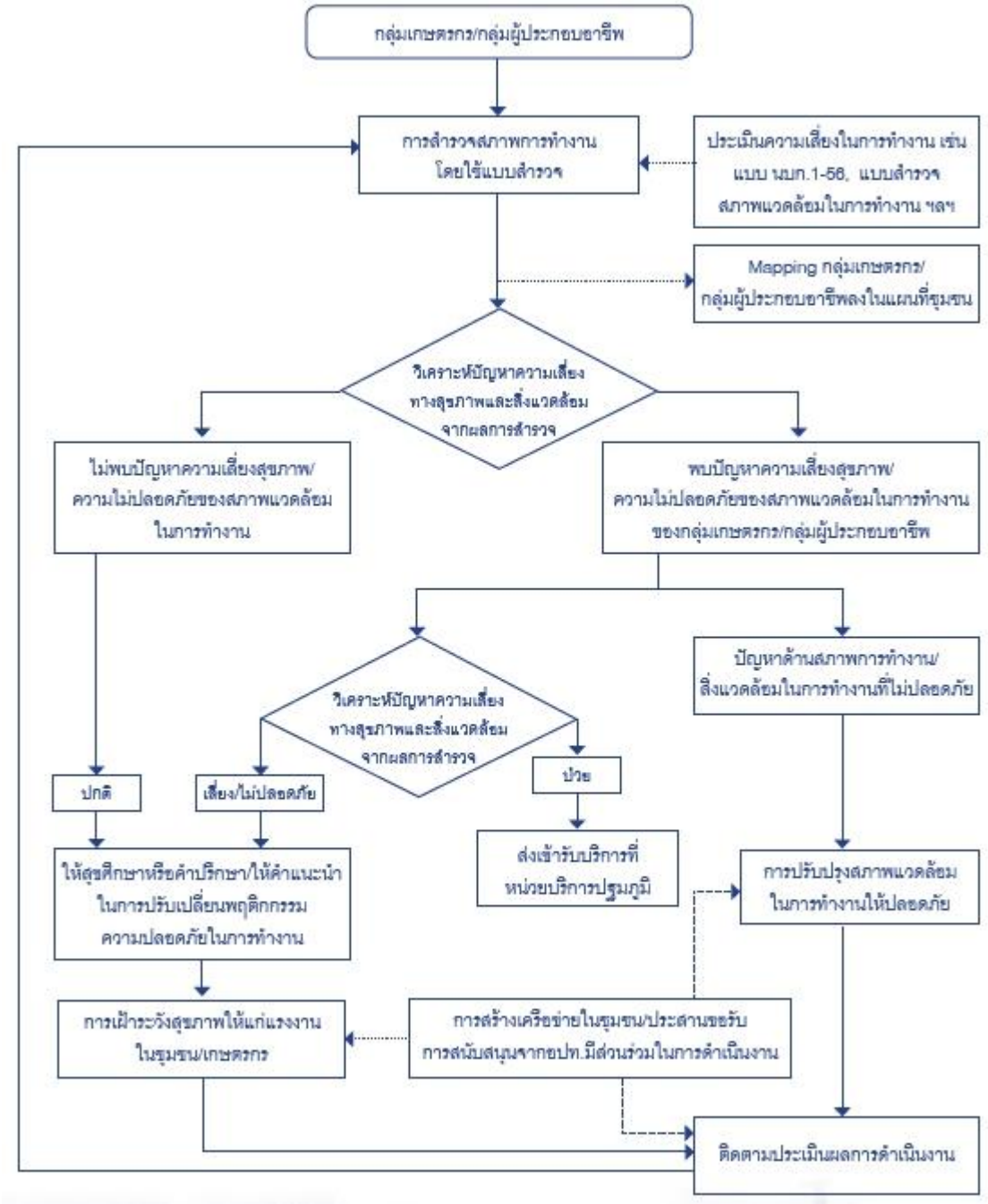

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** งานจัดบริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการปฐมภูมิ (คลินิกสุขภาพเกษตรกร)	**รหัส** ๐๐๑๒/๑ **แผ่นที่** ๗/๑๓ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรับสำหรับหน่วยบริการสาธารณสุขปฐมภูมิ

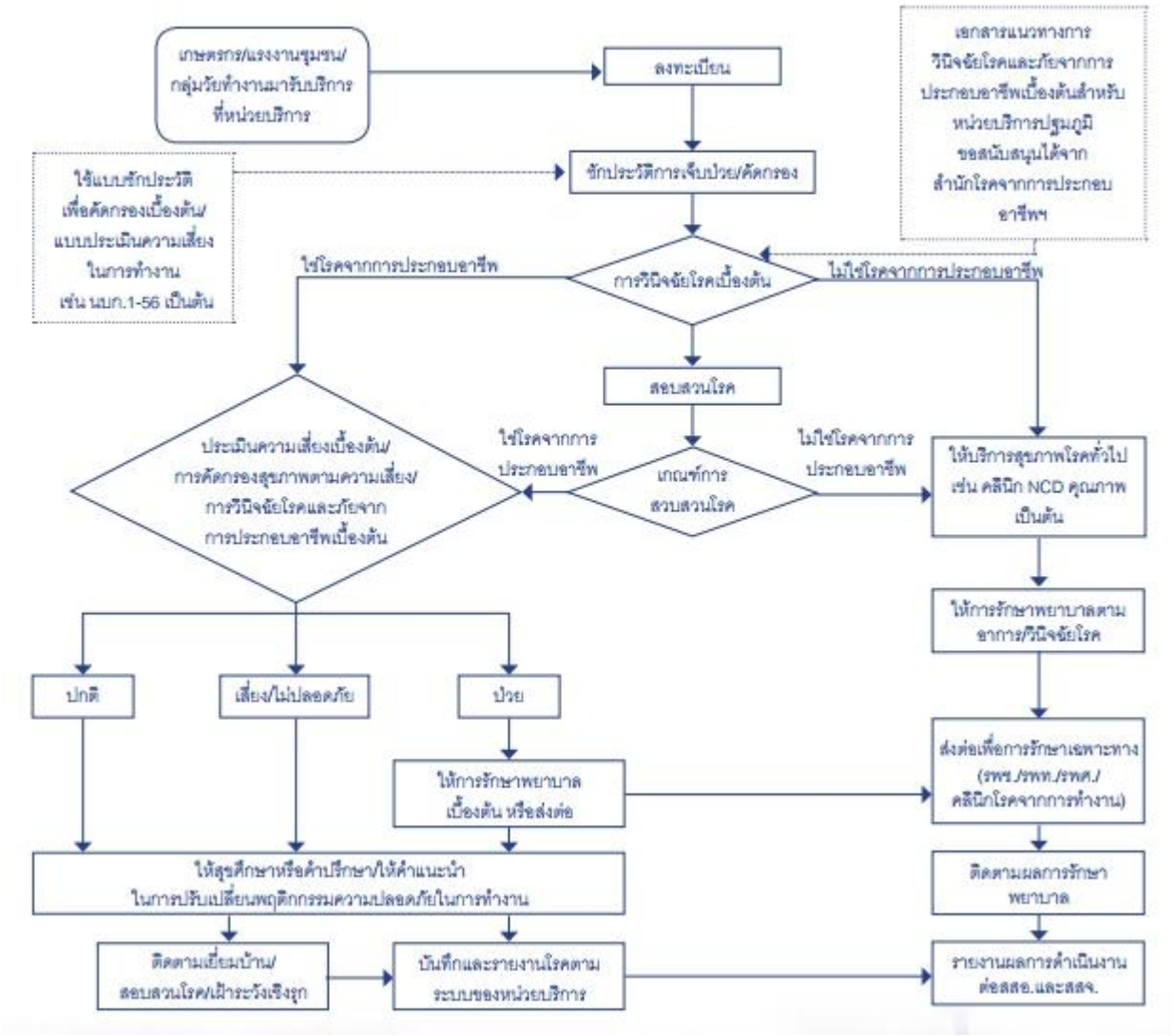

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** งานจัดบริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการปฐมภูมิ (คลินิกสุขภาพเกษตรกร)	**รหัส** ๐๐๑๒/๑ **แผ่นที่** ๘/๑๓ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

แผนภูมิแสดงกรอบการเฝ้าระวังสุขภาพเกษตรกรที่เสี่ยงต่อการสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช

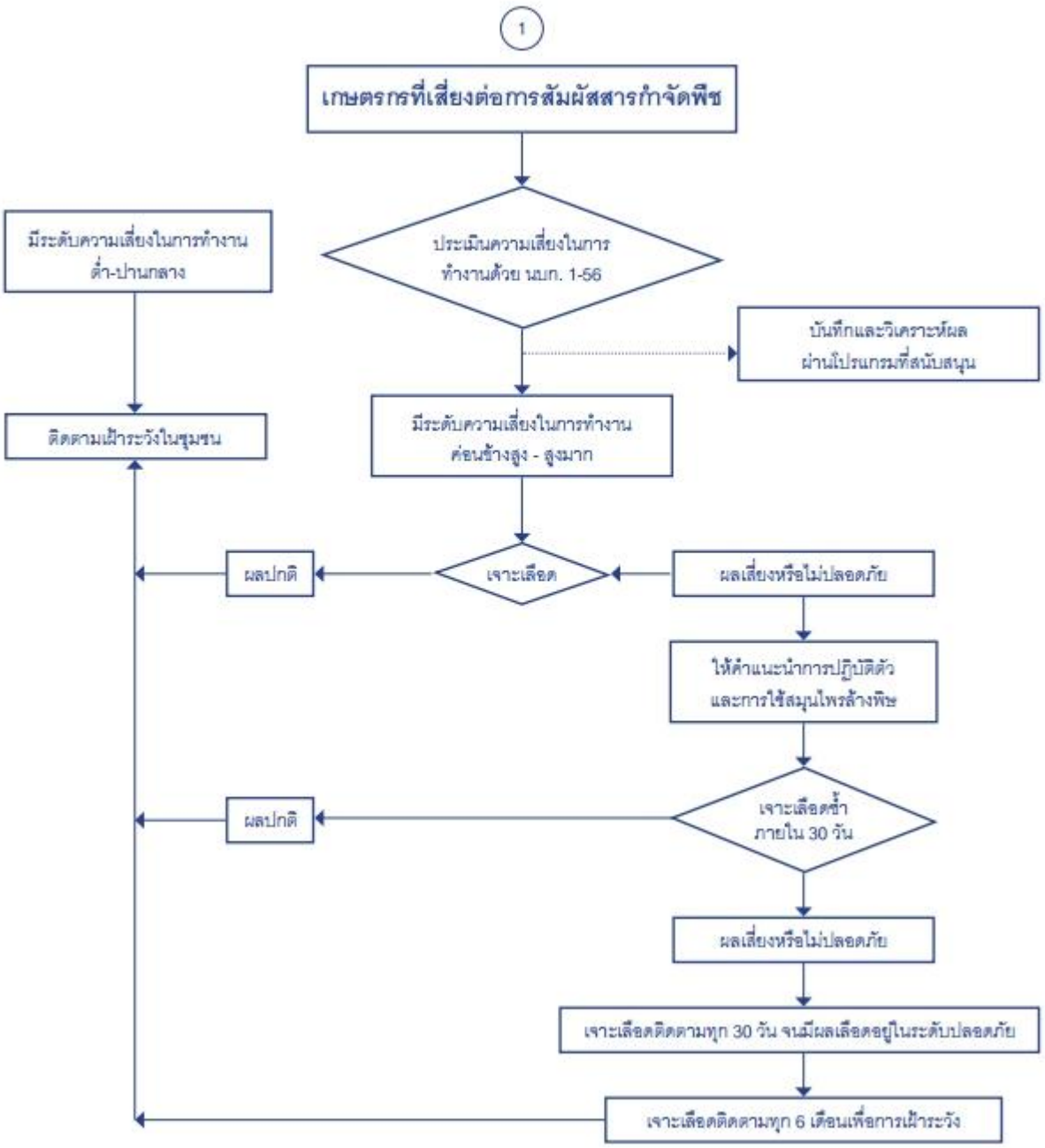

๖. แผนสื่อสารประสานงาน

๑. ประสานงานผ่านช่องทาง Telephone , E – Mail , Line , Line Group โดยมีการแนวทางการสื่อสารไว้ดังนี้

- สำคัญและเร่งด่วน – Telephone
- สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน – Telephone , Line Group , E – Mail
- ไม่สำคัญแต่เร่งด่วน – Line , Line Group
- ไม่สำคัญและไม่เร่งด่วน – E – Mail , Line , Line Group

๒. ทำเนียบรายชื่อทีมอาชีวอนามัย

๗. ภาคผนวก

การตรวจสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกร

การตรวจคัดกรองทำโดยการเจาะเลือดจากปลายนิ้วของเกษตรกร หรือผู้มีความเสี่ยงแล้วใช้หลอดคาปิลารี (capillary tube) ที่เคลือบ heparin ดูดเลือดไว้เกือบเต็มหลอด ทำการอุดปลายหลอดด้านใดด้านหนึ่งด้วยดินน้ำมัน แล้วนำไปตั้งทิ้งไว้ หรือใช้เครื่องปั่นให้มีการแยกส่วนระหว่างเซลเม็ดเลือดแดงและซีรั่ม หลังจากตั้งทิ้งไว้จนได้ซีรั่มแยกชั้นชัดเจน จึงหักหลอดคาปิลารีตรงส่วนแยกระหว่างเม็ดเลือดและซีรั่ม นำซีรั่มมาหยดในกระดาษทดสอบปิดทับด้วยแผ่นสไลด์สะอาด รอให้ซีรั่มทำปฏิกิริยา ๗ นาทีก่อนอ่านผล โดยดูการเปลี่ยนสีของกระดาษ ทดสอบ การแปลผลนำกระดาษทดสอบเทียบกับแผ่นสีมาตรฐานแบ่งได้ ๔ ระดับคือ

๑. สีเหลือง แสดงระดับปกติ หรือระดับเอ็นไซม์คลอรีนเอสเตอเรสมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ ๑๐๐ หน่วยต่อมิลลิลิตร

๒. สีเหลืองอมเขียว แสดงระดับปลอดภัย หรือระดับเอ็นไซม์คลอรีนเอสเตอเรส มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ ๘๗.๕ หน่วยต่อมิลลิลิตร

๓. สีเขียว แสดงระดับมีความเสี่ยง หรือระดับเอ็นไซม์คลอรีนเอสเตอเรสมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ ๗๕ แต่ไม่ถึง ๘๗.๕ หน่วยต่อมิลลิลิตร

๔. สีเขียวเข้ม แสดงระดับไม่ปลอดภัยหรือระดับเอ็นไซม์คลอรีนเอสเตอเรส มีค่าต่ำกว่า ๗๕ หน่วยต่อมิลลิลิตร

ขั้นตอนการเจาะเลือดตรวจหาเอ็นไซม์คลอรีนเอสเตอเรส

รูปที่ 1
ใช้ Lancet หรือเข็มเจาะเลือดที่สะอาด เจาะปลายนิ้วที่เช็ดด้วยแอลกอฮอร์

รูปที่ 2
ใช้หลอดคาปิลารี่ดูดเลือด ให้เกือบเต็มหลอด อุดด้วยดินน้ำมันด้านใดด้านหนึ่ง

รูปที่ 3
นำหลอดคาปิลารีตั้งทิ้งให้เลือดแยกส่วนซีรั่มและเม็ดเลือด

รูปที่ 4
ตั้งหลอดเลือดไว้จนแยกชั้น/นำไปปั่นด้วยเครื่องปั่น 15,000 รอบ/นาที

รูปที่ 5
ใช้ปากคีมหยิบกระดาษทดสอบวางบนสไลด์ที่สะอาด

รูปที่ 6
หักหลอดคาปิลารี่ หยดซีรั่มลงบนกระดาษทดสอบให้เต็ม

รูปที่ 7

นำแผ่นสไลด์อีก 1 แผ่นปิดทับกระดาษทดสอบไว้ เพื่อป้องกันการแห้ง ทิ้งไว้ 7 นาที ณ.อุณภูมิห้อง 25 – 29 องศาC

อ่านผลโดยนำไปเทียบสีมาตรฐาน

ตย. แบบประเมินความเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

นบก.1-56

แบบประเมินความเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ชื่อสถานบริการสุขภาพ.....รหัสหน่วยงานจัดเก็บข้อมูล □□□□□

วัน-เดือน-ปีที่ประเมิน.....ผู้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

คำแนะนำ

แบบประเมินประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการปฏิบัติตัวในขณะทำงาน ส่วนที่ 3 อาการผิดปกติที่เกิดขึ้นหลังการใช้หรือสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช **ส่วนที่ 4, 5 เจ้าหน้าที่หรือผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้กรอกเอง** เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการประเมินระดับความเสี่ยงต่อสุขภาพของท่านเอง โปรดตอบให้ตรงกับความจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. หมายเลขบัตรประชาชน □□□□□□□□□□□□□
2. ชื่อ – สกุล ผู้รับการประเมิน (นาย/นาง/นางสาว).....
3. เพศ □ 1. ชาย □ 2. หญิง
4. อายุ.....ปี
5. ที่อยู่ปัจจุบัน.....จังหวัด.....
6. งานอาชีพหลัก □ 1. เพาะปลูก(ทำเอง) □ 2. เพาะปลูก(รับจ้าง)
   □ 3. รับจ้างฉีดพ่น (ข้ามไปตอบข้อ 9)
   □ 4. รับจ้าง อื่น ๆที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร ระบุ.....(ข้ามไปตอบข้อ 8)
7. ปัจจุบันท่านทำการเพาะปลูกอะไรเป็นหลัก
   □ 1. ทำไร่ ระบุ.....
   □ 2. ทำนา ระบุ.....
   □ 3. ทำสวน ระบุ.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการปฏิบัติตัวในขณะทำงาน

8. ท่านเกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
   □ เป็นผู้ผสมสารเคมี □ อยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น หรือสัมผัสผักผลไม้ที่ฉีดพ่น เช่น เก็บเกี่ยว มัดก้า ห่อ บรรจุ
   □ เป็นผู้ฉีดพ่นเองหรือรับจ้างฉีดพ่น □ อื่น ๆ ระบุ.....

ข้อคำถาม 9-17 ถ้าตอบไม่ใช่ได้ 1 คะแนน ตอบใช่เป็นบางครั้งได้ 2 คะแนน ตอบ ใช่ทุกครั้งได้ 3 คะแนน

ข้อคำถาม	คำตอบ		
	ไม่ใช่	ใช่เป็นบางครั้ง	ใช่ทุกครั้ง
9. ท่านใช้สารเคมีกำจัดแมลงในการปฏิบัติงานหรือไม่	1.□	2.□	3.□
10. ท่านใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในการฉีดพ่น หรือไม่	1.□	2.□	3.□
11. ท่านใช้ถังบรรจุสารเคมีที่รั่วซึมในการฉีดพ่น หรือไม่	1.□	2.□	3.□

ข้อคำถาม	คำตอบ		
	ไม่ใช่	ใช่เป็นบางครั้ง	ใช่ทุกครั้ง
12.ท่านได้รับสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในขณะทำงานหรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
13. ขณะทำงานท่านพบว่าเสื้อผ้าของท่านเปียกชุ่มสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
14 .ท่านมีอาการผิดปกติหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
15. ขณะทำงานท่านสูบบุหรี่/ยาเส้น หรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
16. ท่านรับประทานอาหาร/ดื่มน้ำในบริเวณที่ทำงาน หรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
17. ท่านดื่มเหล้า/เบียร์/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในบริเวณที่ทำงานหรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
สำหรับผู้สัมภาษณ์ คะแนนรวมแต่ละช่อง			
คะแนนรวมของคำตอบข้อ 9 -17 ได้ ..... คะแนน (A)			

ข้อคำถาม 18-23 ถ้าตอบไม่ใช่ ได้ 3 คะแนน ตอบใช่เป็นบางครั้งได้ 2 คะแนน ตอบ ใช่ทุกครั้งได้ 1 คะแนน

ข้อคำถาม	คำตอบ		
	ไม่ใช่	ใช่เป็นบางครั้ง	ใช่ทุกครั้ง
18. ก่อนการใช้สารเคมี ท่านอ่านฉลากที่ภาชนะบรรจุ หรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
19. ขณะทำงานกับสารเคมีท่านสวมถุงมือยางป้องกันสารเคมีหรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
20. ท่านสวมใส่รองเท้าบู๊ทหรือรองเท้าที่ปิดมิดชิดกันสารเคมี หรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
21. ท่านล้างมือทุกครั้งก่อนพักทานอาหารหรือดื่มน้ำ หรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
22. หลังเลิกการฉีดพ่นท่านเปลี่ยนเสื้อผ้าที่เปื้อนสารเคมีทันที ณ.จุดทำงาน หรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
23. เมื่อเสื้อผ้าเปียกชุ่มสารเคมี ท่านอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายหลังเลิกงานทันที ณ.จุดทำงาน หรือไม่	1.☐	2.☐	3.☐
สำหรับผู้สัมภาษณ์ คะแนนรวมแต่ละช่อง			
คะแนนรวมของคำตอบข้อ 18 -23 ได้ ..... คะแนน (B)			
คะแนนรวมทั้งหมดตั้งแต่ข้อ 9 - 23 (A+B) ได้ ..... คะแนน			

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความเจ็บป่วยหรืออาการผิดปกติที่เกิดขึ้นหลังการใช้หรือสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

24. ในรอบ 1 เดือน ท่านมีอาการผิดปกติหลังจากการใช้หรือสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

☐ 1. ไม่มี ☐ 2. มี (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้ารายการที่มีอาการผิดปกติหลังจากใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทันที)

กลุ่มที่ 1			กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3
O ไอ O แสบจมูก O เจ็บคอ คอแห้ง O หายใจติดขัด O เวียนศีรษะ O ปวดศีรษะ O นอนหลับไม่สนิท	O คันผิวหนัง/ผิวแห้ง ผิวแตก O ผื่นคันที่ผิวหนัง/ตุ่มพุพอง O ปวดแสบร้อน O ตาแดง/แสบตา/ตาคัน	O อ่อนเพลีย O อาการชา O ใจสั่น O เหงื่อออก O น้ำตาไหล O น้ำลายไหล O น้ำมูกไหล	O หนังตากระตุก O ตาพร่ามัว O เจ็บหน้าอก/แน่นหน้าอก O คลื่นไส้อาเจียน O ปวดท้อง	O ท้องเสีย O กล้ามเนื้ออ่อนล้า O เป็นตะคริว O มือสั่น O เดินโซเซ	O ลมชัก O หมดสติ O ไม่รู้สึกตัว

ส่วนที่ 4 สรุปผลการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานเบื้องต้น

อาการ	คะแนนรวมของคำตอบข้อ 9 – 23		
	☐ 1. (15 – 24 คะแนน)	☐ 2. (25 – 30 คะแนน)	☐ 3. สูง (31 – 45 คะแนน)
☐ ไม่มีอาการ	ต่ำ	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง
☐ มีอาการกลุ่มที่ 1 (1 อาการขึ้นไป)	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง	สูง
☐ มีอาการกลุ่มที่ 2 (1 อาการขึ้นไป)	ค่อนข้างสูง	สูง	สูง
☐ มีอาการกลุ่มที่ 3 (1 อาการขึ้นไป)	สูง	สูง	สูงมาก

หมายเหตุ: หากพบว่าเกษตรกรมีอาการผิดปกติของกลุ่ม1 และกลุ่ม 2 ให้เลือกอาการกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงกว่า คือ เลือกกลุ่มที่ 2 มาทำ matrix หาระดับความเสี่ยง

ผลการประเมินความเสี่ยงในการทำงานที่ได้ (เกษตรกรที่มีผลประเมินความเสี่ยงค่อนข้างสูง จนถึงสูงมากให้ ตรวจคัดกรองสุขภาพเพื่อหาระดับเซ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส)

☐ 1. มีความเสี่ยงต่ำ ☐ 2. มีความเสี่ยงปานกลาง

☐ 3. มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ☐ 4. มีความเสี่ยงสูง ☐ 5. มีความเสี่ยงสูงมาก

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** การจัดการข้อร้องเรียนและเหตุรำคาญ	**รหัส** ๐๐๑๒/๒ **แผ่นที่** ๑/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**
กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้จัดทำ** **ผู้ตรวจสอบ** (นายพีระพล ต่วนภูษา) หัวหน้ากลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้อนุมัติ** (นายปรารถนา ประสงค์ดี) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อให้เจ้าพนักงานสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ นำกระบวนการมาตรฐานการปฏิบัติงานการจัดการเหตุรำคาญไปปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน และมีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. ขอบเขต

ครอบคลุมการดำเนินงานของ เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข และผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ตั้งแต่การรับเรื่องร้องเรียน การแต่งตั้งคณะทำงาน การมอบหมายผู้รับผิดชอบ การตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีเหตุรำคาญ การจัดทำข้อสรุป วิเคราะห์ข้อมูล แปรผลวินิจฉัย และรายงาน

๓. คำนิยาม

๓.๑ เหตุรำคาญ หมายถึง เหตุหนึ่งเหตุใดอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนของประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระทำ ดังต่อไปนี้

- แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส้วม หรือที่ใส่มูลหรือเถ้า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสม หรือหมักหมมสิ่งของ มีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็นหรือละอองเป็นพิษ หรือเป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- การเลี้ยงสัตว์ในที่หรือโดยวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- อาคารอันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๓.๒ ผู้ก่อเหตุ หมายถึง บุคคลหนึ่ง บุคคลใด หรือสถานประกอบกิจการใด ๆ ที่เป็นสาเหตุของปัญหาเหตุรำคาญ จนเป็นสาเหตุให้เกิดการร้องเรียน

๓.๓ สถานประกอบกิจการ หมายถึง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๘

๔.๒ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๖๐

๔.๒ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒

๔.๓ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕

๔.๔ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕

๔.๕ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

๔.๖ คู่มือวิชาการ เรื่อง แนวทางในการควบคุมปัญหาเหตุรำคาญสำหรับเจ้าหน้าที่

๔.๗ คู่มือวิชาการ เรื่อง การควบคุม เฝ้าระวัง ปัญหาเหตุรำคาญ

๔.๘ คู่มือ เรื่อง มาตรฐานอนามัยสิ่งแวดล้อม

๔.๙ คู่มือ การปฏิบัติงาน ควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** การจัดการข้อร้องเรียนและเหตุรำคาญ	**รหัส** ๐๐๑๒/๒ **แผ่นที่** ๓/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

๕. แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ลำดับ	ผังกระบวนการ	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
๑	การรับเรื่องร้องเรียน /เจ้าหน้าที่พบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญ	การทำระบบการรับเรื่องร้องเรียน	มีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน	สสจ./สสอ./อปท. ผู้รับผิดชอบพื้นที่
๒	สนับสนุนการจัดทำบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานสาธารณสุข/เจ้าพนักงานท้องถิ่น	เจ้าพนักงานสาธารณสุขและเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีบัตรประจำตัวเพื่อแสดงตน	มีการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย	สสจ./สสอ./อปท. ผู้รับผิดชอบพื้นที่
	มีเหตุร้องเรียน มอบหมายเจ้าหน้าที่พิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง การจัดทำระบบฐานข้อมูลเหตุรำคาญ การวิเคราะห์สถานการณ์เหตุรำคาญในพื้นที่ พัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาเหตุรำคาญในพื้นที่	บทบาทความรับผิดชอบของคณะทำงาน	มีการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและจัดทำระบบการรวบรวมข้อมูลและมีสถิติเหตุรำคาญ	สสจ./สสอ./อปท. ผู้รับผิดชอบพื้นที่
๓	ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อร้องเรียน	ตามหลักวิชาการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน	สสจ./สสอ./อปท. ผู้รับผิดชอบพื้นที่

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** การจัดการข้อร้องเรียนและเหตุรำคาญ	**รหัส** ๐๐๑๒/๒ **แผ่นที่** ๔/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

ลำดับ	ผังกระบวนการ	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
๔	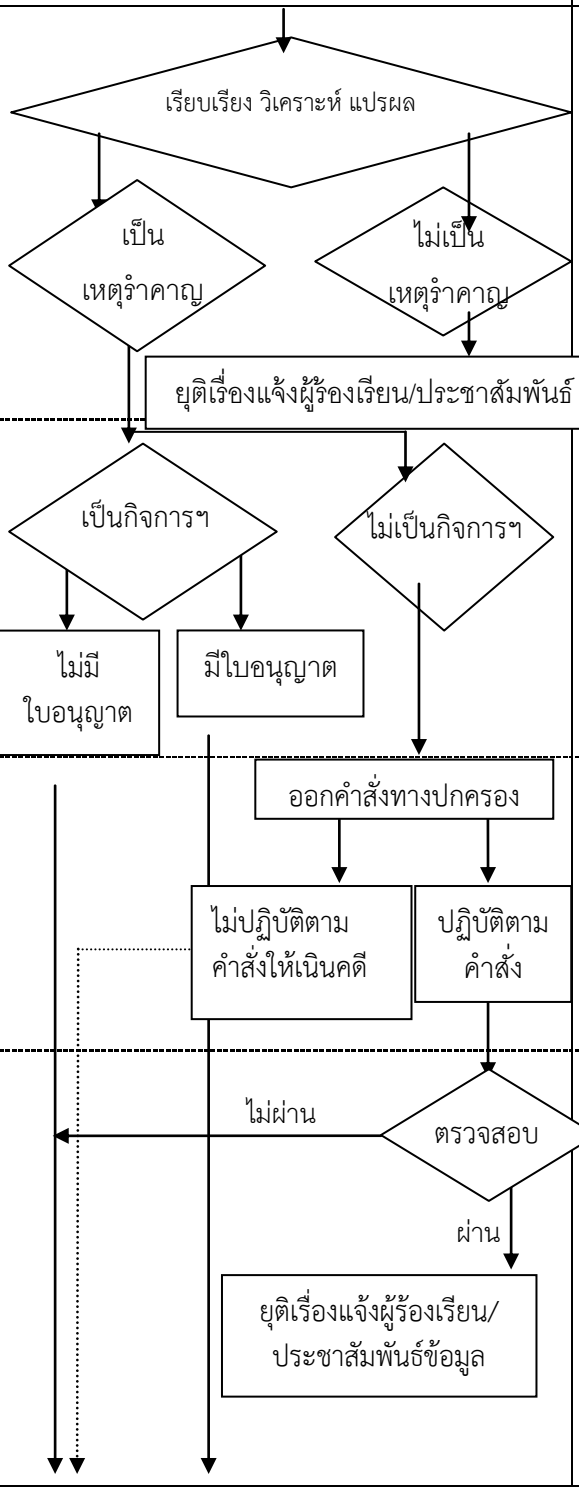	ตามหลักวิชาการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ตามหลักวิชาการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	รายงานผลการตรวจวินิจฉัยเหตุรำคาญ มีการออกคำสั่งทางปกครอง มีการตรวจติดตามการปฏิบัติตามคำสั่ง	สสจ./สสอ./อปท. ผู้รับผิดชอบพื้นที่ อปท. อปท

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** การจัดการข้อร้องเรียนและเหตุรำคาญ	**รหัส** ๐๐๑๒/๒ **แผ่นที่** ๕/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
	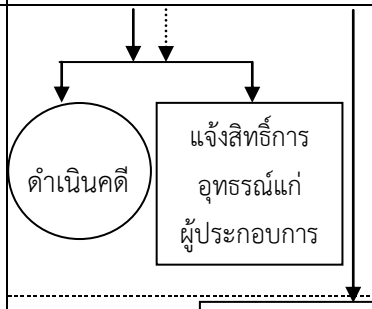				**อปท**
	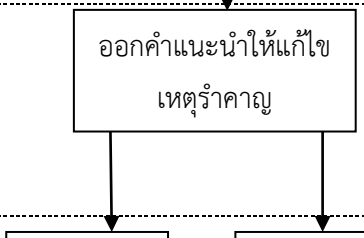	๑๕ วัน	ตามหลักวิชาการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	การออกคำแนะนำให้แก้ไขเหตุรำคาญ	อปท
	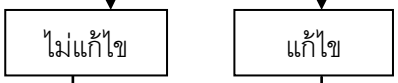				ผู้ก่อเหตุรำคาญ
	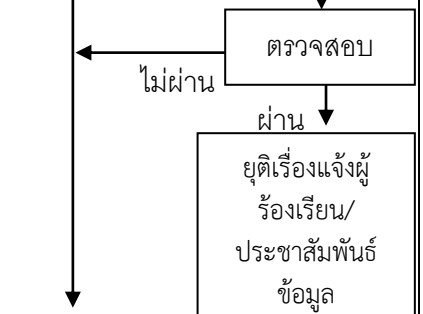		ตามหลักวิชาการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	มีการตรวจสอบผลการปรับปรุงตามคำแนะนำ	สสจ./สสอ./อปท.ผู้รับผิดชอบพื้นที่
	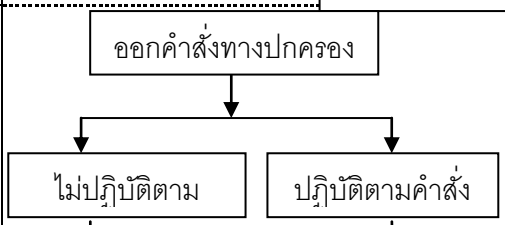		ตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕	มีคำสั่งทางปกครอง	อปท
	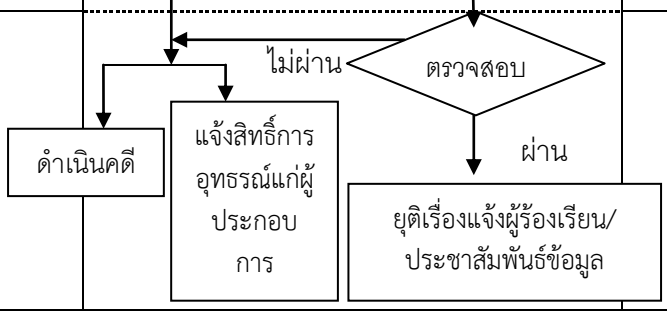		ตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕	มีการตรวจติดตามการออกคำสั่งทางปกครอง	อปท

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** การจัดการข้อร้องเรียนและเหตุรำคาญ	**รหัส** ๐๐๑๒/๒ **แผ่นที่** ๖/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

๖. รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๖.๑ การรับเรื่องร้องเรียน

ราชการส่วนท้องถิ่น ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ในการจัดการเหตุรำคาญ ต้องจัดให้มีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน เรื่องเหตุรำคาญจากประชาชนและหน่วยงานต่างๆ รวมทั้ง ต้องมีการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนประจำของหน่วยงาน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บข้อมูล การส่งต่อการสั่งการให้มีการปฏิบัติหน้าที่

๖.๒ สนับสนุนการจัดทำบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข และผู้ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

เพื่อให้การดำเนินการจัดการเหตุรำคาญ เป็นไปตามกฎหมายการสาธารณสุขที่กำหนด ตามมาตรา ๔๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ บัญญัติว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้เจ้าพนักงานสาธารณสุข ต้องปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

๑) **การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง** คณะทำงานต้องมอบหมายเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบการลงพื้นที่ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ รวมทั้งดำเนินการควบคุมปัญหา กรณีเกิดเหตุร้องเรียนในพื้นที่

๒) **การจัดทำระบบฐานข้อมูลเหตุรำคาญ คณะทำงานต้องจัดทำระบบการรวบรวมข้อมูล** การรายงานผลเกี่ยวกับเหตุรำคาญ แล้วนำข้อมูลมาจัดทำสถิติปัญหาเหตุรำคาญ โดยต้องแยกรายละเอียดข้อมูลประเภทเหตุรำคาญ สภาพปัญหา แหล่งกำเนิดปัญหา กลุ่มประชาชนที่เดือดร้อน ซึ่งอาจทำเป็นฐานข้อมูลประจำเดือน ประจำปี รวมทั้ง การจัดลำดับประเภทเหตุรำคาญจากมากไปน้อย เพื่อสามารถนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบการเฝ้าระวังปัญหาเหตุรำคาญที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ได้

๖.๓ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามเรื่องที่ร้องเรียน

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากชื่อ ที่อยู่ ของผู้ร้องเรียน เพื่อให้ได้รับข้อเท็จจริงที่ถูกต้องครบถ้วน ก่อนลงพื้นที่เพื่อทำการตรวจวินิจฉัย หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่เกิดเหตุทั้งสถานที่ที่ถูกร้องเรียน และผู้ร้องเรียน โดยใช้หลักการทางวิชาการ เทคโนโลยี แล้วนำข้อมูลมาทำการเรียบเรียง วิเคราะห์และแปรผลหาข้อสรุป โดยเทียบเคียงตามกฎหมาย หรือมาตรฐานทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๖.๔ เรียบเรียง วิเคราะห์ และแปรผล

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เก็บข้อมูลทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสภาพภูมิประเทศ พื้นที่ข้างเคียง และสภาพปัญหาโดยรอบทั้งภายในสถานที่ถูกร้องเรียน และบ้านผู้ร้องเรียน โดยมีการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด หากมีการเก็บตัวอย่างทางสิ่งแวดล้อมเพื่อวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการต้องศึกษาการเก็บรักษาสภาพตัวอย่างอย่างดี จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ และแปรผลโดยเทียบเคียงตามมาตรฐานของกฎหมาย โดยต้องชี้ให้เห็นว่าเหตุร้องเรียนที่เกิดขึ้นถือเป็นเหตุรำคาญจริงหรือไม่ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ต้องพิจารณาประเด็นดังนี้

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** การจัดการข้อร้องเรียนและเหตุรำคาญ	**รหัส** ๐๐๑๒/๒ **แผ่นที่** ๗/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

๑) กรณีเหตุร้องเรียน ไม่เป็นเหตุรำคาญ ให้ทำการยุติเรื่อง โดยประสานไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อแจ้งผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง หากไม่ทราบชื่อ นามสกุล ที่อยู่ของผู้ร้องเรียนที่แน่ชัด ให้ทำการประชาสัมพันธ์ผลการตรวจสอบดังกล่าวผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย บอร์ดประชาสัมพันธ์ หรือหนังสือพิมพ์ชุมชน เป็นต้น

๒) กรณีเหตุร้องเรียน เป็นเหตุรำคาญ ให้พิจารณาว่า ผู้ก่อเหตุหรือแหล่งที่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญ จัดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่

กรณีที่ ๑ เป็นเหตุรำคาญที่ไม่ใช่เกิดจากกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้เจ้าหน้าที่ทำการออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้ผู้ก่อเหตุดำเนินการแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้ทำการตรวจติดตามการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ก่อเหตุด้วย กล่าวคือ หากผู้ก่อเหตุปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง และสามารถแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญได้ ให้ทำการยุติเรื่อง แจ้งผู้ร้องเรียน และหากไม่ทราบชื่อ ที่อยู่ผู้ร้องเรียน ให้ทำการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาไปยังประชาชนทั่วไป โดยผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ

กรณีที่ ๒ เป็นเหตุรำคาญที่เกิดจากกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้เจ้าหน้าที่พิจารณาว่ากิจการฯ ที่ก่อเหตุดังกล่าว ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ หรือไม่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการดังนี้

๑) กรณีผู้ก่อเหตุไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการฯ เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุได้

๒) กรณีผู้ก่อเหตุได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการฯ ตามกฎหมาย ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการออกคำแนะนำ ตามแบบตัวอย่างตรวจแนะนำของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้ผู้ก่อเหตุแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญ ภายในระยะที่กำหนด มีรายละเอียดดังนี้

ก. หากผู้ก่อเหตุดำเนินการแก้ไขเหตุรำคาญ ตามคำแนะนำ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจติดตาม หากปรับปรุงผ่าน เหตุรำคาญยุติ ให้ทำการยุติเรื่อง แจ้งผลไปยังผู้ร้องเรียน กรณีไม่ทราบชื่อ ที่อยู่ผู้ร้องเรียน ให้ทำการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาไปยังประชาชนทั่วไป โดยผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ หากปรับปรุงไม่ผ่าน ให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้ผู้ก่อเหตุทำการปรับปรุง แก้ไขปัญหาเหตุรำคาญภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อผู้ก่อเหตุปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ ดำเนินการตรวจติดตาม หากผู้ก่อเหตุปฏิบัติตามคำสั่ง และทำให้เหตุรำคาญยุติ ให้ทำการยุติเรื่อง แจ้งผลไปยังผู้ร้องเรียน กรณีไม่ทราบชื่อ ที่อยู่ผู้ร้องเรียน ให้ทำการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาไปยังประชาชนทั่วไป โดยผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ แต่หากผู้ก่อเหตุ ปฏิบัติไม่ผ่านตามคำสั่งกำหนด และเหตุรำคาญยังไม่ยุติ ให้เจ้าหน้าที่ ดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุได้ตามกฎหมาย

ข. หากผู้ก่อเหตุไม่ดำเนินการแก้ไขเหตุรำคาญ ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้ปรับปรุง แก้ไขปัญหา เมื่อผู้ก่อเหตุปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ ดำเนินการตรวจติดตาม หากผู้ก่อเหตุปฏิบัติตามคำสั่ง ทำให้เหตุรำคาญยุติ ให้ยุติเรื่อง แจ้งผู้ร้องเรียน กรณีไม่ทราบชื่อ ที่อยู่ผู้ร้องเรียน ให้ทำการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาไปยังประชาชนทั่วไป โดยผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ แต่หากปฏิบัติไม่ผ่านตามคำสั่งที่กำหนด และเหตุรำคาญยังไม่ยุติ ให้เจ้าหน้าที่ ดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุได้ตามกฎหมาย

แบบ หก.00

แบบฟอร์มการรับเรื่องร้องเรียน

หน่วยงาน .....

วันที่รับเรื่อง.....

ข้อมูลของผู้ร้องเรียน

1. ชื่อ-สกุล ผู้ร้องเรียน..... .....

2. สถานที่ตั้ง/ที่พักอาศัย.....

3. เบอร์โทรศัพท์.....มือถือ.....

4. ข้อร้องเรียน ( ) ปัญหาเสียงดัง ( ) ปัญหาสารเคมีระเหยในบรรยากาศ

( ) ปัญหาฝุ่นละออง ( ) ปัญหาน้ำเสียเน่าเหม็น

( ) ปัญหากลิ่นเหม็น ( ) ปัญหาขยะมูลฝอย

( ) ปัญหาอื่นๆ (ระบุ) .....

.....

.....

5. สภาพปัญหาที่ได้รับ (โดยสรุป) .....

.....

.....

.....

6. ช่วงเวลาที่ได้รับปัญหา .....

7. เคยแจ้งข้อร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ( ) เคย ( ) ไม่เคย

ข้อมูลของผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ

1. ชื่อผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ.....

2. สถานที่ตั้ง.....

.....

3. ลักษณะการกระทำ/กระบวนการผลิต (โดยสรุป).....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้รับเรื่อง ลงชื่อ .....ผู้บังคับบัญชา

(.....) (.....)

ตำแหน่ง ..... ตำแหน่ง .....

แบบ หก.๐๑

แบบสอบสวนเหตุรำคาญ

หน่วยงาน.....

<u>ข้อมูลทั่วไปของผู้ร้องเรียน</u>

๑.ชื่อ-สกุล ผู้ร้องเรียน.....

๒.เลขที่บัตรประชาชน .....

๓.อายุ.....ปี เพศ ..... ลักษณะงานที่ทำ.....

๔.ที่อยู่ขณะได้รับปัญหาบ้านเลขที่.....หมู่ .....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

( ) อยู่ในเทศบาลนคร ( ) อยู่ในเทศบาลเมือง ( ) อยู่ในเทศบาลตำบล ( ) อยู่ใน อบต.

๕.ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่.....หมู่ .....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

( ) อยู่ในเทศบาลนคร ( ) อยู่ในเทศบาลเมือง ( ) อยู่ในเทศบาลตำบล ( ) อยู่ใน อบต.

๖.ผู้ร้องเรียนป่วยหรือไม่ ( ) ป่วย ด้วยโรค ( ) ไม่ป่วย

๗.เบอร์โทรศัพท์.....มือถือ.....

<u>ข้อมูลการได้รับปัญหา</u>

๑.ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมาท่านได้รับปัญหาความเดือดร้อนหรือไม่

( ) ได้รับปัญหา ( ) ไม่ได้รับปัญหา

๒.ปัญหาที่ได้รับ

( ) ปัญหาเสียงดัง ( ) ปัญหาสารเคมีระเหยในบรรยากาศ

( ) ปัญหาฝุ่นละออง ( ) ปัญหาน้ำเสียเน่าเหม็น

( ) ปัญหากลิ่นเหม็น ( ) ปัญหาขยะมูลฝอย

( ) ปัญหาอื่น ๆ (ระบุ) .....

.....

๓.ในกรณีที่ได้รับปัญหา ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างไร

( ) ปวดศีรษะ ( ) คลื่นไส้ อาเจียน ( ) มีผื่นแดงที่ผิวหนัง

( ) หายใจไม่สะดวก ( ) แสบจมูก ( ) เจ็บคอ

( ) แสบตา ( ) น้ำมูกไหล ( ) ปวดหู

( ) กระสับกระส่าย ( ) นอนไม่หลับ

( ) อื่น ๆ (ระบุ) .....

๓.ลักษณะการได้รับ(โดยสรุป) .....
.....
.....
.....
๔.ช่วงเวลาที่ได้รับปัญหา .....
๕.การสอบถามข้อเท็จจริงจากประชาชนที่อาศัยใกล้เคียง เกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนที่ได้รับ

๕.๑ ชื่อ-สกุล.....บ้านเลขที่ .....หมู่.... .....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
อายุ .....ปี เพศ.....ลักษณะงานที่ทำ.....
ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
.....

๕.๒ ชื่อ-สกุล.....บ้านเลขที่ .....หมู่.... .....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
อายุ .....ปี เพศ.....ลักษณะงานที่ทำ.....
ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
.....

๕.๓ ชื่อ-สกุล.....บ้านเลขที่ .....หมู่.... .....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
อายุ .....ปี เพศ.....ลักษณะงานที่ทำ.....
ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
.....

๕.๔ ชื่อ-สกุล.....บ้านเลขที่ .....หมู่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
อายุ .....ปี เพศ.....ลักษณะงานที่ทำ.....
ลักษณะปัญหาที่ได้รับ.....
.....

๖.ข้อมูลสภาพปัญหาในขณะเจ้าหน้าที่สอบสวนเหตุรำคาญ .....
.....
.....

<u>ข้อมูลของผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ</u>

๑.ชื่อผู้ถูกร้องเรียน/ผู้ก่อเหตุรำคาญ.....
๒.ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภท .....
๓.ใบอนุญาตประกอบกิจการฯจาก..... เล่มที่.....เลขที่ .....
๔.สถานที่ตั้งเลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....
๕.ประกอบกิจการในช่วงเวลา .....ตั้งแต่วัน.....ถึงวัน.....
๖.จำนวนพนักงาน/ผู้ปฏิบัติงาน .....คน
๗.ลักษณะการกระทำ/กระบวนการผลิต (โดยสรุป) .....
.....
.....
.....
๘. ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการประกอบการ /ก่อเกิดปัญหา(ที่เจ้าหน้าที่สังเกตพบ) .....
.....
.....
๙.ระบบบำบัด /ระบบป้องกันมลพิษสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในสถานประกอบกิจการ

- ระบบบำบัดอากาศ ( ) ไม่มี ( ) มี ประเภท .....
- ระบบป้องกันเสียง ( ) ไม่มี ( ) มี ประเภท .....
- ระบบควบคุมฝุ่นละออง ( ) ไม่มี ( ) มี ประเภท .....
- ระบบบำบัดน้ำเสีย ( ) ไม่มี ( ) มี ประเภท .....

ชื่อผู้สอบสวน.....ตำแหน่ง.....
ที่ทำงาน.....วันที่สอบสวน.....โทร. .....

แบบบันทึกการตรวจวิเคราะห์เหตุรำคาญ
หน่วยงาน.....

ก. ข้อมูลการผลตรวจวัดเสียง (กรณีเหตุร้องเรียนจากเสียงดัง)

1. เครื่องตรวจวัดเสียง ยี่ห้อ.....รุ่น.....Serial No.....
2. บริเวณที่ตั้งเครื่องมือ .....
   - การตรวจวัดเสียงขณะไม่มีการรบกวน และระดับเสียงพื้นฐาน ที่บริเวณ .....
.....
   - การตรวจวัดเสียงขณะมีการรบกวน ที่บริเวณ .....
.....
3. วัน/เดือน/ปี ที่ติดตั้งเครื่องมือ .....
4.ผลการตรวจวัด มีรายละเอียดดังนี้
   4.1 ระดับเสียงขณะไม่มีการรบกวน (LAeq 5 นาที).....เดซิเบล เอ
   4.2 ระดับเสียงพื้นฐาน (LA90).....เดซิเบล เอ
   4.3 ระดับเสียงขณะมีการรบกวน (LAeq 1 ชั่วโมง ;กรณีเสียงต่อเนื่อง) .....เดซิเบล เอ
   4.4 ระดับเสียงขณะมีการรบกวน (LAeq ; กรณีเสียงต่อเนื่องไม่ถึง 1 ชั่วโมง) ช่วงเวลา.....นาที ระดับเสียง.....เดซิเบล เอ
   4.4 ระดับเสียงขณะมีการรบกวน (กรณีเสียงไม่ต่อเนื่อง ให้ตรวจวัดทุกช่วงเวลาที่เกิดเสียงดัง ใน 1 ชั่วโมง)
      - ช่วงที่ 1 ระยะเวลา .....นาที ระดับเสียงดัง.....เดซิเบล เอ
      - ช่วงที่ 2 ระยะเวลา .....นาที ระดับเสียงดัง.....เดซิเบล เอ
      - ช่วงที่ 3 ระยะเวลา .....นาที ระดับเสียงดัง.....เดซิเบล เอ
      - ช่วงที่ 4 ระยะเวลา .....นาที ระดับเสียงดัง.....เดซิเบล เอ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ .....
.....
.....

ข. ข้อมูลการเก็บตัวอย่างฝุ่นละออง (กรณีเหตุร้องเรียนจากฝุ่นละออง)

1. เครื่องเก็บตัวอย่างฝุ่นละออง ยี่ห้อ.....รุ่น.....Serial No.....
2. บริเวณที่ตั้งเครื่องมือ .....
.....
.....
.....
3. วัน/เดือน/ปี ที่ติดตั้งเครื่องมือ .....วันเก็บเครื่อง.....
4.ข้อมูลการเก็บตัวอย่างฝุ่นละออง มีรายละเอียดดังนี้
    4.1 น้ำหนักกระดาษกรองก่อนเก็บตัวอย่าง.....กรัม
    4.2 น้ำหนักกระดาษกรองหลังเก็บตัวอย่าง .....กรัม
    4.3 อัตราการไหลของอากาศ.....ลูกบาศก์เมตร/นาที
    4.4 ระยะเวลาที่เก็บอากาศรวม.....นาที
    4.3 อุณหภูมิเฉลี่ยขณะตรวจวัด.....องศาเซลเซียส
    4.4 ระดับความดันบรรยากาศเฉลี่ยขณะตรวจวัด .....มิลลิเมตรปรอท
    4.5 ทิศทางลม.....
    4.6 ความเร็วลม .....เมตรต่อวินาที
5.ปริมาณฝุ่นละอองที่ได้จากการคำนวณ.....มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

ค. ข้อมูลการเก็บตัวอย่างกลิ่น/ไอระเหยสารเคมี (กรณีเหตุร้องเรียนจากกลิ่นเหม็น)

ค.1. กรณีเก็บตัวอย่างอากาศแบบไม่ทราบชนิด ประเภท สารเคมี

1. เครื่องเก็บตัวอย่างกลิ่น ยี่ห้อ.....รุ่น.....Serial No.....
2. วัน/เดือน/ปี ที่ติดตั้งเครื่องมือ .....วันเก็บเครื่อง.....
3.ข้อมูลการเก็บตัวอย่างอากาศ มีรายละเอียดดังนี้
    3.1 เก็บตัวอย่างที่บริเวณ .....
ระดับสารอินทรีย์ระเหยง่าย (TVOCs) .....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง .....นาทีหรือชม.
    3.2 เก็บตัวอย่างที่บริเวณ .....
ระดับสารอินทรีย์ระเหยง่าย (TVOCs) .....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง .....นาทีหรือชม.
    3.3 เก็บตัวอย่างที่บริเวณ .....
ระดับสารอินทรีย์ระเหยง่าย (TVOCs) .....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง .....นาทีหรือชม.

ค.2. กรณีเก็บตัวอย่างอากาศแบบทราบชนิด ประเภท สารเคมี

1. เครื่องเก็บตัวอย่างกลิ่น ยี่ห้อ..... รุ่น.....Serial No.....
2. วัน/เดือน/ปี ที่ติดตั้งเครื่องมือ .....วันเก็บเครื่อง.....
3.ข้อมูลการเก็บตัวอย่างอากาศ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 เก็บตัวอย่างที่บริเวณ .....
.....

- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.

3.2 เก็บตัวอย่างที่บริเวณ .....
.....

- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.

3.3 เก็บตัวอย่างที่บริเวณ .....
.....

- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.
- ชนิดสารเคมี.....ระดับ.....ppm ระยะเวลาเก็บตัวอย่าง.....นาทีหรือชม.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** มาตรฐานการตรวจรับรองตลาดสด ตามโครงการ ตลาดสด น่าซื้อ (Healthy Market)	**รหัส** ๐๐๑๒/๓ **แผ่นที่** ๑/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**
กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้จัดทำ** **ผู้ตรวจสอบ** (นายพีระพล ต่วนภูษา) หัวหน้ากลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้อนุมัติ** (นายปรารถนา ประสงค์ดี) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจรับรองตลาดสดตามโครงการ ตลาดสด น่าซื้อ (Healthy Market) เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒. ขอบเขต

เป็นการดำเนินงานพัฒนาตลาดสดประเภทที่ ๑ ให้เป็นไปตามเกณฑ์กฎกระทรวง เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางในการพัฒนาตลาดสดให้เป็นสถานที่ที่สะอาด จำหน่ายอาหารที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภค

๓. คำนิยาม

ตลาดสดประเภทที่ ๑ ได้แก่ ตลาดที่มีโครงสร้างอาคารและดำเนินกิจการเป็นการประจำหรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง และมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ (ผนวก ก)

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ แบบประเมินตลาดสด น่าซื้อ (ตล.๑)

๔.๒ ทะเบียนตลาดประเภทที่ ๑ ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๕. เอกสารอ้างอิง

๕.๑ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

๕.๒ กฎกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๕๒)

๕.๓ คู่มือตลาดสด น่าซื้อ

๖. แผนผังขั้นตอนการดำเนินงาน

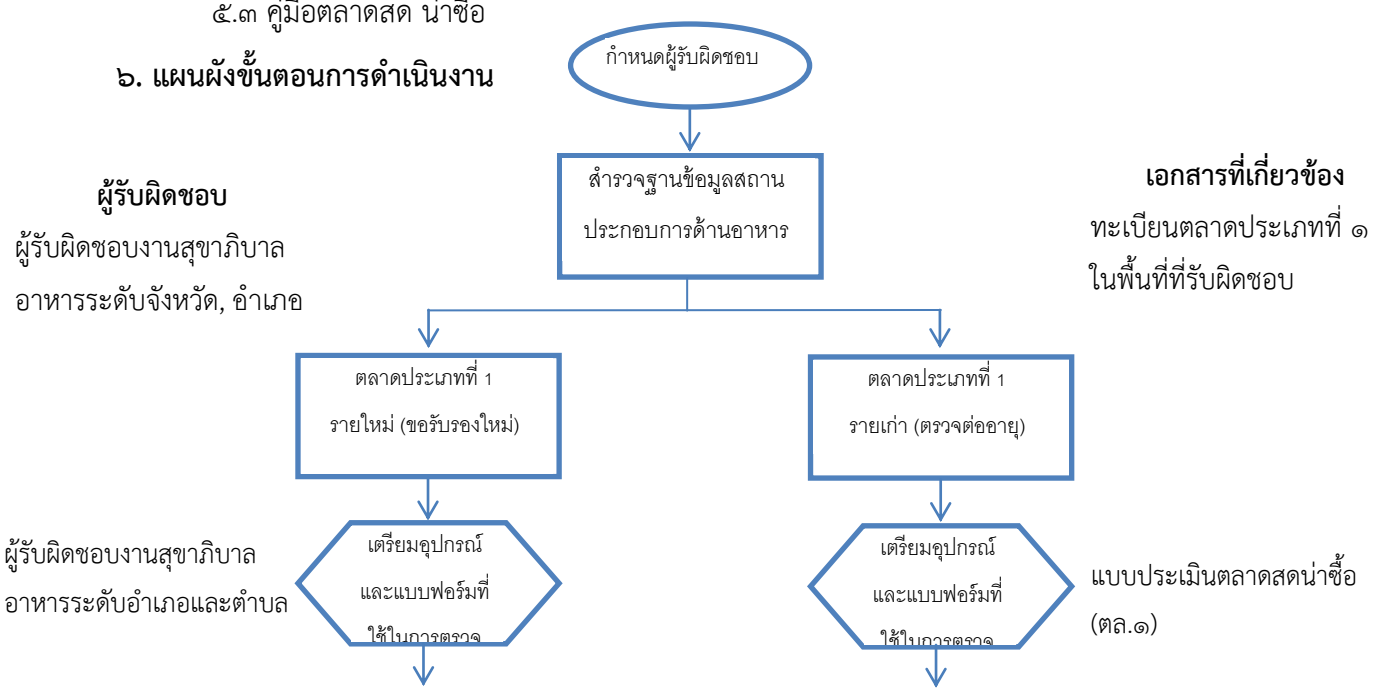

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** มาตรฐานการตรวจรับรองตลาดสด ตามโครงการ ตลาดสด น่าซื้อ (Healthy Market)	**รหัส** ๐๐๑๒/๓ **แผ่นที่** ๒/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

๖. แผนผังขั้นตอนการดำเนินงาน (ต่อ)

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕,
กฎกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๕๒)

ผู้รับผิดชอบ

ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร ระดับตำบล

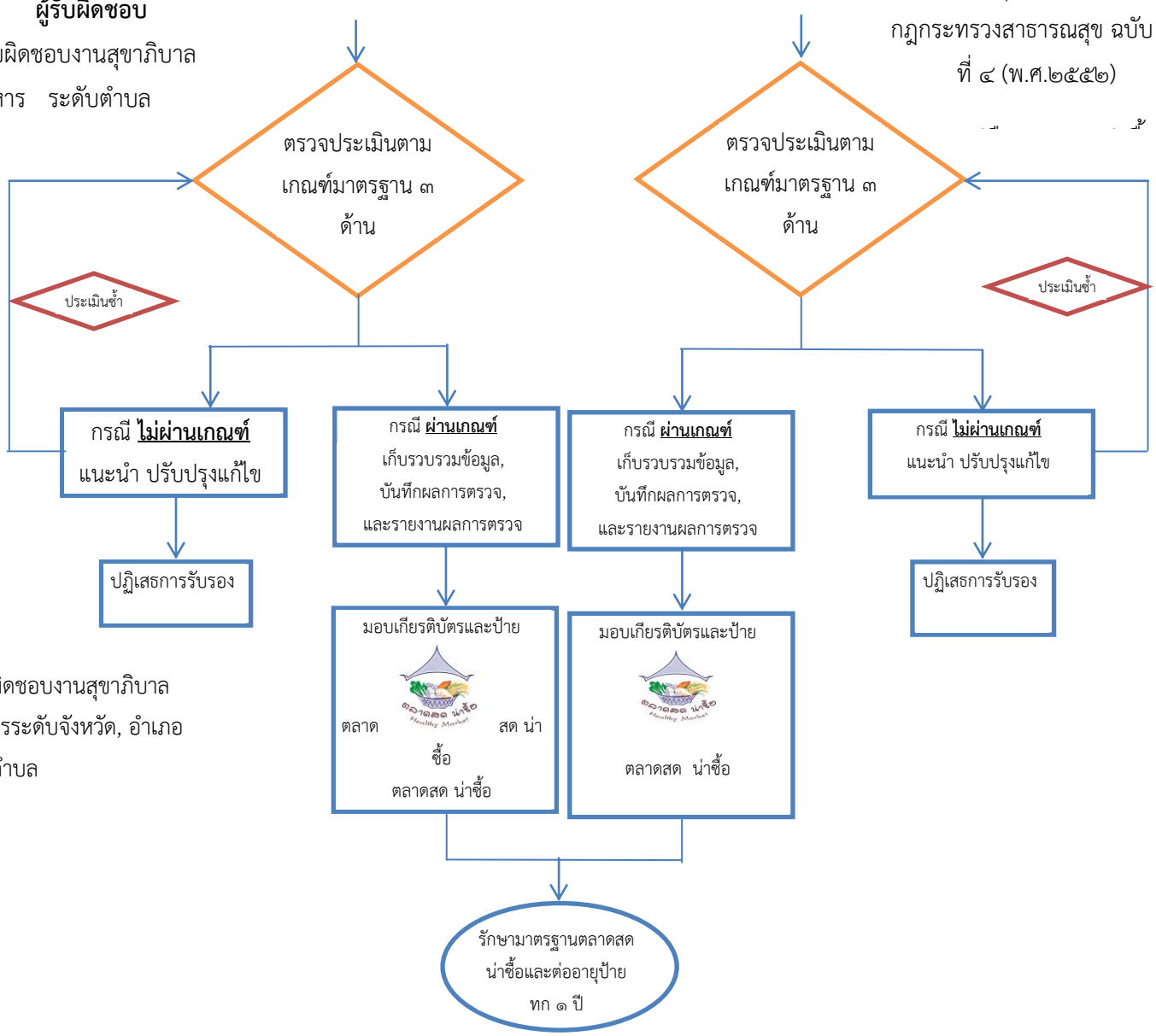

ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหารระดับจังหวัด, อำเภอ และตำบล

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** มาตรฐานการตรวจรับรองตลาดสด ตามโครงการ ตลาดสด น่าซื้อ (Healthy Market)	**รหัส** ๐๐๑๒/๓ **แผ่นที่** ๓/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

๗. รายละเอียดขั้นตอนปฏิบัติงาน

๑. กำหนดผู้รับผิดชอบ

- สสจ. กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย มอบหมายผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร
- สสอ., รพ, รพ.สต. มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร

๒. สำรวจข้อมูลตลาดประเภทที่ ๑ และประชาสัมพันธ์โครงการตลาดสด น่าซื้อ ให้แก่เจ้าของตลาด ผู้ขายของในตลาดให้ทราบถึงรายละเอียด วัตถุประสงค์ เงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการฯ และหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินรับสมัครเข้าร่วมโครงการโดยแยกเป็นตลาดประเภทที่ ๑ ที่ขอรับรองใหม่ กับต่ออายุประจำปี

๓. เตรียมอุปกรณ์และแบบประเมินตลาดสด น่าซื้อ และชุดทดสอบสารปนเปื้อนในอาหาร ๕ ชนิด ได้แก่ สารฟอร์มาลิน สารกันรา สารฟอกขาว สารบอแรกซ์ ยาฆ่าแมลง และสารเร่งเนื้อแดง (เก็บตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการ) ประสานกับสถานประกอบการเพื่อนัดวันเข้าตรวจประเมินโดยชุดทดสอบทั้งหมด ทางพื้นที่ต้องทำแผนจัดซื้อเอง ทางสสจ. มีสนับสนุนให้บางส่วน

๔. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหารในรพ. และรพ.สต. ดำเนินการออกตรวจประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน ๓ ด้าน (ภาคผนวก ข) คือ

๔.๑ ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Health)

๔.๒ ด้านความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety)

๔.๓ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (ConsumerProtection)

๕. สรุป และรายงานผลการประเมิน ให้เจ้าของตลาดทราบ กรณีผ่านเกณฑ์การประเมินให้รายงานผลมายัง สสจ. เพื่อขอป้ายรับรองและเกียรติบัตรต่อไป ส่วนกรณีที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ต้องปรับปรุง และเข้าตรวจประเมินซ้ำอีกครั้ง

๖. ผลการประเมิน ให้แต่ละหน่วยงานเก็บรวบรวมไว้ที่หน่วยงานเอง และส่งเป็นเอกสารอิเลคทรอนิกส์ให้ผู้รับผิดชอบงานอาหารปลอดภัยหรืองานสุขาภิบาลอาหาร ของสสอ. แล้วสสอ. รวบรวมข้อมูลทั้งอำเภอ ส่งเป็นเอกสารอิเลคทรอนิกส์ให้ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร สสจ.

๗. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร สสจ. แจ้งผลการดำเนินงานให้ศูนย์อนามัยที่ ๖ ชลบุรีทราบเพื่อขอป้ายรับรองและเกียรติบัตร จากสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำต่อไป

๘. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร สสจ. ร่วมกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตรวจประเมินตลาดที่ได้รับป้ายรับรองมาตรฐาน อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** มาตรฐานการตรวจรับรองตลาดสด ตามโครงการ ตลาดสด น่าซื้อ (Healthy Market)	**รหัส** ๐๐๑๒/๓ **แผ่นที่** ๔/๗ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

ภาคผนวก ก

ตลาดสดประเภทที่ ๑ ได้แก่ ตลาดที่มีโครงสร้างอาคารและดำเนินกิจการเป็นการประจำหรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้งและมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ตลาดที่ประเภทที่ ๑ ต้องมีเนื้อที่ตามความเหมาะสม โดยมีส่วนประกอบของสถานที่และสิ่งปลูกสร้าง คือ อาคารสิ่งปลูกสร้างสำหรับผู้ขายของ ที่ขนถ่ายสินค้า ส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะ ที่รวบรวมมูลฝอยและที่จอดรถตามที่กำหนดในส่วนนี้

๒.อาคารสิ่งปลูกสร้างสำหรับผู้ขายของต้องมีและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และสุขลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีถนนรอบอาคารตลาดกว้างไม่น้อยกว่า ๔ เมตร และมีทางเข้าออกบริเวณตลาดกว้างไม่น้อยกว่า ๔ เมตรอย่างน้อยหนึ่งทาง

(๒) ตัวอาคารตลาดทำด้วยวัสดุถาวร มั่นคง แข็งแรง

(๓) หลังคาสร้างด้วยวัสดุทนไฟ และแข็งแรงทนทาน ความสูงของหลังคาต้องมีความเหมาะสมกับการระบายอากาศของตลาดนั้น ๆ

(๔) พื้นทำด้วยวัสดุถาวร แข็งแรง เรียบ ทำความสะอาดง่ายและไม่มีน้ำขัง

(๕) ฝาผนังทำด้วยวัสดุถาวร แข็งแรง เรียบ และทำความสะอาดง่าย

(๖) ประตูมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร และสามารถป้องกันสัตว์ต่าง ๆ เข้าไปพลุกพล่านในตลาด

(๗) ทางเดินภายในอาคารสำหรับผู้ซื้อมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร

(๘) มีการระบายอากาศภายในตลาดเพียงพอ ไม่ให้เกิดกลิ่นเหม็นอับ

(๙) ความเข้มของแสงสว่างในอาคารตลาดไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ลักซ์ เว้นแต่ที่แผงขายสินค้าหรือเขียงจำหน่ายเนื้อสัตว์ต้องมีความเข้มของแสงสว่างไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ลักซ์ ทั้งนี้ต้องไม่ใช้แสงหรือวัสดุอื่นที่ทำให้สีของสินค้าเปลี่ยนแปลงไปจากธรรมชาติ

(๑๐) แผงขายสินค้าเป็นแบบปิดทึบ ทำด้วยวัสดุถาวร เรียบ มีความลาดเอียงและทำความสะอาดง่าย มีพื้นที่แผงไม่น้อยกว่า ๒ ตารางเมตร สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร และมีทางเข้าแผงของผู้ขายของกว้างไม่น้อยกว่า ๗๐ เซนติเมตร มีที่นั่งสำหรับผู้ขายของไว้โดยเฉพาะอย่างเหมาะสมแยกต่างหากจากแผงและสะดวกต่อการเข้าออก

(๑๑) จัดให้มีน้ำประปาอย่างเพียงพอสำหรับล้างสินค้าหรือล้างมือโดยระบบท่อสำหรับแผงขายอาหารสดต้องมีก๊อกน้ำไม่น้อยกว่า ๑ ก๊อกน้ำต่อ ๒ แผง และมีการวางท่อในลักษณะที่ปลอดภัยไม่เกิดการปนเปื้อนจากน้ำโสโครก ไม่ติดหรือทับกับท่ออุจจาระ และต้องจัดให้มีที่เก็บสำรองน้ำให้มีปริมาณเพียงพอและสะดวกต่อการใช้

.

(๑๒) มีทางระบายน้ำทำด้วยวัสดุถาวร เรียบ ทางระบายน้ำภายในตลาดต้องเป็นแบบเปิด ส่วนทางระบายน้ำรอบตลาดต้องเป็นแบบรูปตัวยูและมีตะแกรงปิดที่สามารถเปิดทำความสะอาดได้ง่าย มีความลาดเอียงระบายน้ำได้สะดวก มีบ่อดักมูลฝอย บ่อดักไขมัน และระบบบำบัดน้ำเสีย โดยน้ำทิ้งต้องได้มาตรฐานน้ำทิ้งตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร เว้นแต่จะได้จัดส่งน้ำเสียไปบำบัดในระบบบำบัดน้ำเสียรวมของราชการส่วนท้องถิ่นโดยได้เสียค่าบริการตามอัตราของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

(๑๓) ต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารติดตั้งไว้ในบริเวณที่เห็นได้ง่ายความใน (๑) มิให้ใช้บังคับกับตลาดที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ แต่ให้ปรับปรุงตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด

๓. ที่ขนถ่ายสินค้าต้องจัดให้มีและอยู่ในบริเวณหนึ่งบริเวณใด โดยเฉพาะมีพื้นที่เพียงพอสำหรับการขนถ่ายสินค้าในแต่ละวัน และสะดวกต่อการขนถ่ายสินค้าและการรักษาความสะอาด

๔. ส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะต้องมีและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และสุขลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ตั้งอยู่ในที่เหมาะสมนอกตัวอาคารตลาด

(๒) มีระบบการขับเคลื่อนอุจจาระและปัสสาวะลงสู่ที่เก็บกัก ซึ่งจะต้องป้องกันสัตว์และแมลงพาหะนำโรคได้ และไม่ปนเปื้อนแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำใต้ดินทุกขั้นตอน

(๓) ห้องส้วมต้องสร้างด้วยวัสดุทนทานและทำความสะอาดง่าย มีขนาดเนื้อที่ภายในไม่น้อยกว่า๐.๐๙ ตารางเมตรต่อหนึ่งที่นั่ง และมีความกว้างภายในไม่น้อยกว่า ๐.๐๙ เมตร ประตูเป็นชนิดเปิดออกและมีผนังกั้นเพื่อมิให้ประตูเปิดสู่ตลาดโดยตรง

(๔) ระยะดิ่งระหว่างพื้นถึงส่วนต่ำสุดของคาน หรือเพดาน หรือสิ่งอื่นที่ติดกับคาน หรือเพดานต้องไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ เมตร และมีช่องระบายอากาศไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของพื้นที่ห้องหรือมีพัดลมระบายอากาศ

(๕) พื้นห้องส้วมต้องมีความลาดเอียงไม่น้อยกวา ๑ : ๑๐๐ และมีจุดระบายน้ำทิ้งอยู่ในตำแหน่งต่ำสุดของพื้นห้อง

(๖) กรณีเป็นโถส้วมชนิดคอห่านต้องสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๐.๒๐ เมตร

(๗) มีท่อระบายอุจจาระลงสู่ถังเก็บกัก ซึ่งต้องมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๑๐ เซนติเมตรมีความลาดเอียงไม่น้อยกว่า ๑ : ๑๐

(๘) มีท่อระบายก๊าซขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า ๒.๕๐ เซนติเมตร สูงเหนือหลังคาส้วมหรือสูงจนกลิ่นเหม็นของก๊าซไม่รบกวนผู้อื่น

(๙) ความเข้มของแสงสว่างในห้องส้วมไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ลักซ์

(๑๐) จัดให้มีกระดาษชำระ หรือน้ำสำหรับชำระให้เพียงพอสำหรับห้องส้วมทุกห้อง รวมทั้งจัดให้มีการทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน

๕. จำนวนส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะ ต้องจัดให้มี ดังนี้

(๑) ส้วมต้องมีไม่น้อยกว่า ๖ ที่ ต่อจำนวนแผงไม่เกิน ๔๐ แผง โดยแยกเป็นส้วมชาย ๒ ที่ส้วมหญิง ๔ ที่ และให้เพิ่มทั้งส้วมชายและส้วมหญิงอีก ๑ ที่ และ ๒ ที่ ตามลำดับต่อจำนวนแผงที่เพิ่มขึ้นทุก ๒๕ แผง

(๒) ที่ถ่ายปัสสาวะชายต้องจัดให้มีไม่น้อยกว่าจำนวนส้วมชายและอยู่ในบริเวณเดียวกัน

(๓) อ่างล้างมือต้องจัดให้มีไม่น้อยกว่า ๑ ที่ต่อส้วม ๒ ที่ และที่ถ่ายปัสสาวะ ๒ ที่

๖. ที่รวบรวมมูลฝอยต้องมีลักษณะเป็นสิ่งปลูกสร้างถาวร หรือเป็นที่พักมูลฝอยที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นว่าเหมาะสมกับตลาดนั้น ๆ มีขนาดเพียงพอที่จะรองรับปริมาณมูลฝอยในแต่ละวัน มีการปกปิดสามารถป้องกันสัตว์เข้าไปคุ้ยเขี่ยได้ ตั้งอยู่นอกตัวอาคารตลาดและอยู่ในพื้นที่ที่รถเข้าออกได้สะดวก

๗. ที่จอดรถต้องจัดให้มีตามความเหมาะสมตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด

ภาคผนวก ข

มาตรฐานที่ใช้ในการพิจารณาประเมินรับรองตลาดสด น่าซื้อ

ด้านที่	เกณฑ์การพิจารณา	ระดับการรับรอง	
		ระดับดี (***)	**ระดับดีมาก (*****)**
๑	**ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Health)** ผ่านเกณฑ์การประเมิน ๘ หมวด ดังนี้ ๑. สุขลักษณะทั่วไปของตลาด ๒. การจัดการมูลฝอย ๓. การจัดหาน้ำดื่มน้ำใช้ ๔. การจัดการน้ำเสีย ๕. การจัดการสิ่งปฏิกูล ๖. การป้องกัน ควบคุมสัตว์พาหะนำโรค ๗. การจัดการบริหารด้านสิ่งแวดล้อม ๘. สุขวิทยาส่วนบุคคลของผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดี ข้อ ๑ -๑๗	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดี ข้อ ๑ -๑๗และอีก ๑๘ ข้อขึ้นไปในระดับดีมาก รวม ๓๕ – ๔๐ ข้อ
๒.	**ด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety)** แผงลอยจำหน่ายอาหารผ่านเกณฑ์การตรวจสอบสารปนเปื้อนดังนี้		
	๑. ตรวจไม่พบสารปนเปื้อน ๔ ชนิด คือ ฟอร์มาลิน สารกันรา สารบอแรกซ์ และสารฟอกขาว	✓	✓
	๒. ยาฆ่าแมลงตรวจพบในเกณฑ์ที่ปลอดภัย	✓	✓
๓.	**ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection)**		
	๑. จัดให้มีสถานที่จัดบอร์ดให้ความรู้แก่ผู้บริโภคในเรื่องที่เกี่ยวกับอาหารปลอดภัย โภชนาการและสุขลักษณะตลาด	✓	✓
	๒. จัดให้มีจุดทดสอบสารปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ๕ ชนิด (ฟอร์มาลิน สารกันรา สารบอแรกซ์ สารฟอกขาว และยาฆ่าแมลง) และมีเจ้าหน้าที่ผ่านการอบรมประจำจุดทดสอบ	✓	✓
	๓. จัดให้มีเครื่องชั่งกลางที่ได้มาตรฐานไว้บริการผู้บริโภคในตลาดสดอย่างน้อย ๑ จุด และติดป้ายบอกไว้ชัดเจน	✓	✓

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** มาตรฐานการตรวจสถานประกอบการด้านอาหาร ตามโครงการ อาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)	**รหัส** ๐๐๑๒/๔ **แผ่นที่** ๑/๖ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**
กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้จัดทำ** **ผู้ตรวจสอบ** (นายพีระพล ต่วนภูษา) หัวหน้ากลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย	**ผู้อนุมัติ** (นายปรารถนา ประสงค์ดี) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อให้การดำเนินงานการตรวจสถานประกอบการด้านอาหารตามโครงการ อาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒. ขอบข่าย

เป็นการตรวจสถานประกอบการด้านอาหาร ได้แก่ ร้านอาหาร แผงลอยจำหน่ายอาหาร โรงอาหารในสถาบัน และโรงครัวในโรงพยาบาล เพื่อรับรองมาตรฐานอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)

๓. คำนิยาม

เกณฑ์มาตรฐานทางกายภาพ หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานทางสุขาภิบาลอาหารของสถานประกอบการด้านอาหารตามกลุ่มเป้าหมายโดยการใช้การเก็บข้อมูลจากแบบตรวจร้านอาหาร แบบตรวจแผงลอยจำหน่ายอาหาร แบบตรวจโรงอาหารในสถาบัน และแบบตรวจโรงครัวในโรงพยาบาล

เกณฑ์มาตรฐานทางชีวภาพ หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานทางแบคทีเรีย โดยการตรวจโคลิฟอร์มแบคทีเรียในอาหารและภาชนะอุปกรณ์ที่จำหน่ายในสถานประกอบการด้านอาหาร โดยเก็บข้อมูลจากการตรวจตัวอย่างอาหารและภาชนะอุปกรณ์ตรวจทางด้านจุลินทรีย์ (ชุดทดสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย อ.๑๓)

สถานประกอบกิจการด้านอาหาร หมายถึง ร้านอาหารแผงลอยจำหน่ายอาหารทั่วไปแผงลอยจำหน่ายอาหาร ในตลาดโรงอาหารในหน่วยงานต่างๆสถานที่สะสมอาหาร

สถานที่จำหน่ายอาหาร หมายถึง อาคารสถานที่หรือบริเวณใดๆที่มิใช่ที่หรือทางสาธารณะที่จัดไว้เพื่อประกอบอาหารหรือปรุงอาหารจนสำเร็จและจำหน่ายให้แก่ผู้ซื้อสามารถบริโภคได้ทันทีทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายโดยจัดให้มีบริเวณที่นั่งรับประทานหรือนำไปบริโภคที่อื่นก็ตามได้แก่ร้านอาหารภัตตาคารสวนอาหารร้านอาหารในส่วนราชการสถานที่ศึกษาเป็นต้น

ร้านจำหน่ายอาหาร หมายถึง อาคารที่จัดไว้เพื่อประกอบอาหารหรือปรุงอาหารจนสำเร็จและจำหน่ายให้แก่ผู้ซื้อสามารถบริโภคได้ทันทีซึ่งครอบคลุมถึงภัตตาคารสวนอาหารห้องอาหารในโรงแรมและศูนย์อาหารบางครั้งอาจใช้คำว่าร้านอาหาร

โรงอาหาร หมายถึง สถานที่ปรุงประกอบอาหารและให้บริการกับสมาชิกในองค์กร เช่น หน่วยงานโรงงานบริษัทโรงเรียนสถาบันการศึกษาต่างๆซึ่งมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก

โรงอาหารของสถาบัน หมายถึง โรงอาหารในสถาบันการศึกษาและโรงอาหารทั่วไปตามหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียน วิทยาลัย โรงงาน บริษัท ฯลฯ (ยกเว้นโรงครัวของโรงพยาบาลซึ่งปรุงประกอบอาหารให้กับผู้ป่วย)

โรงครัวของโรงพยาบาล หมายถึง สถานที่ปรุงประกอบอาหารให้กับผู้ป่วยของโรงพยาบาลซึ่งจำแนกโรงพยาบาลออกเป็น ๒ ประเภทคือโรงพยาบาลชุมชนมีจำนวนเตียงพักตั้งแต่ ๓๐ เตียงขึ้นไป โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป

แผงลอยจำหน่ายอาหาร หมายถึง แคร่ แท่น โต๊ะ แผง รถเข็น หรือพาหนะอื่นใดที่ขายอาหาร เครื่องดื่มน้ำแข็งโดยตั้งประจำที่

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. แบบตรวจร้านอาหารของสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
๒. แบบตรวจแผงลอยจำหน่ายอาหารของสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
๓. แบบตรวจโรงอาหารในสถาบันของสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
๔. แบบตรวจโรงครัวในโรงพยาบาล ของสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
๕. ทะเบียนสถานประกอบการด้านอาหารในพื้นที่ แยกตามประเภท

๕.เอกสารที่อ้างอิง

๑.พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕
๒.คู่มืออาหารสะอาด รสชาติอร่อย
๓. คู่มือข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับร้านอาหาร
๔. คู่มือข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับแผงลอยจำหน่ายอาหาร
๕. คู่มือข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับโรงอาหารในสถาบัน
๖.คู่มือข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับโรงครัวโรงพยาบาล
๗. คู่มือวิชาการสุขาภิบาลอาหาร สำหรับเจ้าหน้าที่

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** มาตรฐานการตรวจสถานประกอบการด้านอาหาร ตามโครงการ อาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)	**รหัส** ๐๐๑๒/๔ **แผ่นที่** ๓/๖ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

๖. แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ผู้รับผิดชอบ
ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร ระดับจังหวัด , อำเภอ

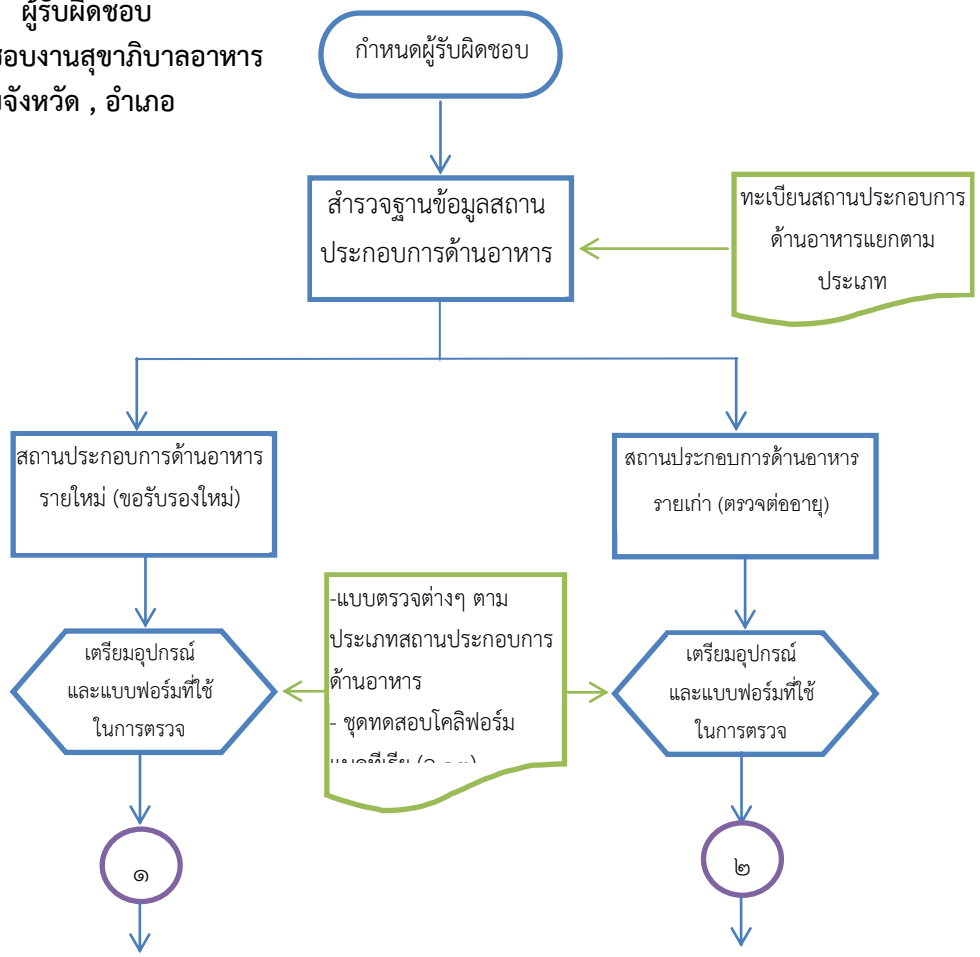

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา	**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน** **เรื่อง** มาตรฐานการตรวจสถานประกอบการด้านอาหาร ตามโครงการ อาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)	**รหัส** ๐๐๑๒/๔ **แผ่นที่** ๔/๖ **ฉบับที่** ๑/๒๕๖๐ **แก้ไขครั้งที่** - **วันที่อนุมัติ**

๕. แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน(ต่อ)

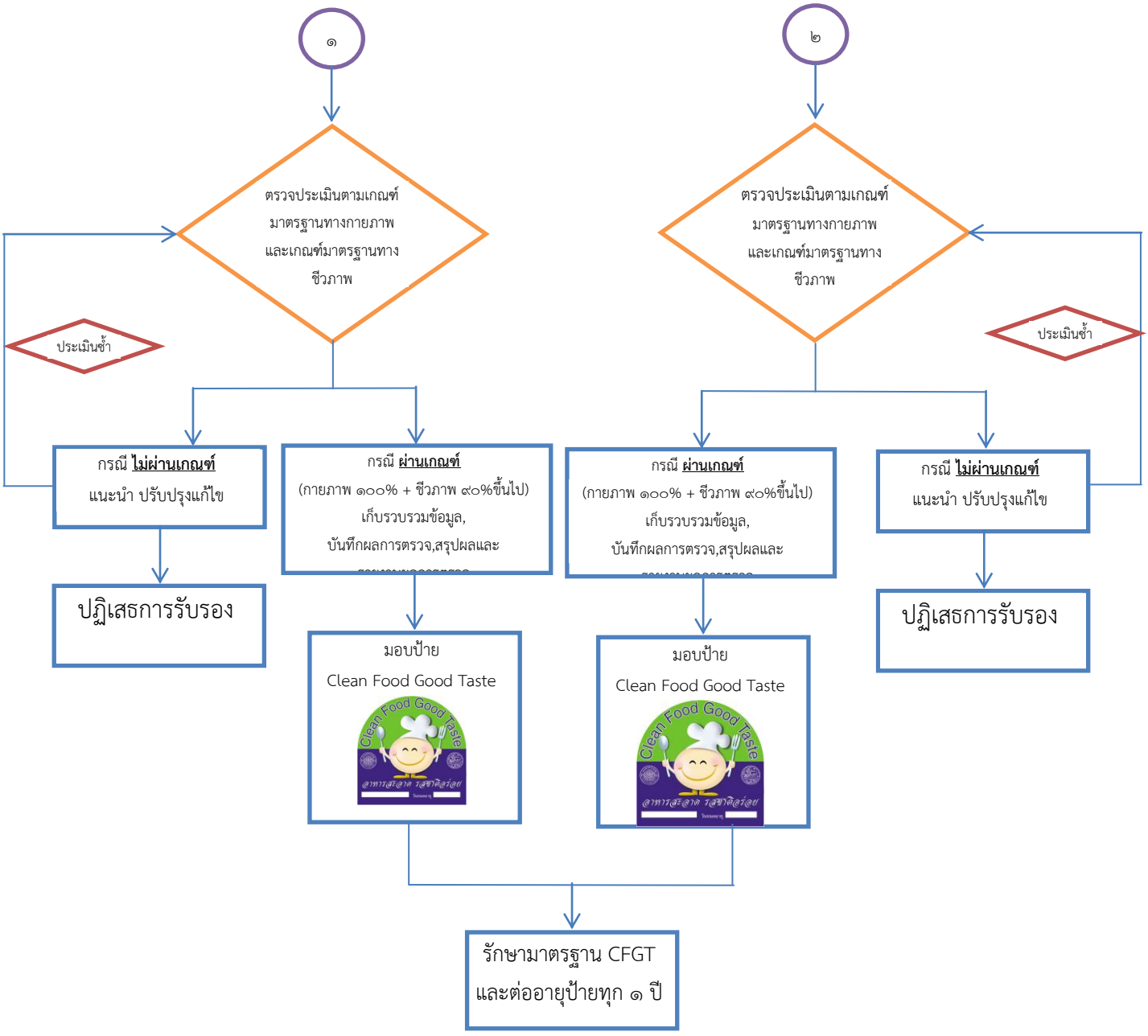

๖.รายละเอียดขั้นตอนปฏิบัติงาน

๑. กำหนดผู้รับผิดชอบ

- สสจ. กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย มอบหมายผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร
- สสอ., รพ, รพ.สต. มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร

๒. สำรวจฐานข้อมูลสถานประกอบการด้านอาหารประจำปี โดยผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหารในระดับพื้นที่ (รพ., รพ.สต.) แยกเป็นสถานประกอบการด้านอาหารรายใหม่ (ขอรับรองใหม่) และสถานประกอบการรายเก่า (ขอต่ออายุ)

๓. เตรียมอุปกรณ์และแบบประเมินตามประเภทของสถานประกอบการด้านอาหาร และชุดทดสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (อ.๑๓) ประสานกับสถานประกอบการเพื่อนัดวันเข้าตรวจประเมินโดยชุดทดสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (อ.๑๓) ทางพื้นที่ต้องทำแผนจัดซื้อเอง ทาง สสจ. มีสนับสนุนให้บางส่วน

๔. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหารในรพ. และ รพ.สต. ดำเนินการออกตรวจประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานทางกายภาพและชีวภาพ

๔.๑ มาตรฐานทางกายภาพ ประกอบด้วย

๑. ใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งของทางราชการส่วนท้องถิ่น

๒. ได้มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารของท้องถิ่นหรือของกรมอนามัย ได้แก่

- ร้านจำหน่ายอาหารมีมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารจำนวน ๑๕ ข้อ
- แผงลอยจำหน่ายอาหารมีมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารจำนวน ๑๒ ข้อ
- โรงอาหารในสถาบัน และโรงครัวโรงพยาบาล มีมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารจำนวน ๓๐ ข้อ

๔.๒ มาตรฐานทางชีวภาพ ได้แก่ การตรวจโคลิฟอร์มแบคทีเรียอย่างง่ายด้วยชุดทดสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย(อ.๑๓) จำนวน ๑๐ ตัวอย่าง ประกอบด้วย

- ตัวอย่างอาหารจำนวน ๕ ตัวอย่าง
- ตัวอย่างภาชนะจำนวน ๓ ตัวอย่าง
- ตัวอย่างมือผู้สัมผัสอาหารจำนวน ๒ ตัวอย่าง

แจ้งผลการตรวจให้ผู้ประกอบการทราบ และแจ้งแก้ไขข้อบกพร่อง (ถ้ามี) รวมทั้งลงชื่อในบันทึกการตรวจสถานประกอบการด้านอาหาร ทั้งผู้ตรวจ และผู้ประกอบการหรือผู้แทน โดยการรับรองมาตรฐานอาหารสะอาดรสชาติอร่อย ต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานทางกายภาพ ร้อยละ ๑๐๐ และมาตรฐานทางชีวภาพ ต้องไม่พบการปนเปื้อนร้อยละ ๙๐ ขึ้นไปจึงจะมีสิทธิได้รับป้ายรับรองในส่วนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานฯ ทั้งรายเก่าและรายใหม่ ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขตามแนวทางการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหาร และเข้าประเมินซ้ำอีกครั้ง

๕. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และบันทึกผลการตรวจประเมินทั้งทางกายภาพและทางชีวภาพ สรุปผลและรายงานการตรวจแยกเป็นรายเก่า ที่ผ่านเกณฑ์ –ไม่ผ่านเกณฑ์ และรายใหม่ ที่ผ่านเกณฑ์ – ไม่ผ่านเกณฑ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลร้านอาหาร แผงลอยจำหน่ายอาหาร และผลการประเมิน ให้แต่ละหน่วยงานเก็บรวบรวมไว้ที่หน่วยงานเอง และส่งเป็นเอกสารอิเลคทรอนิกส์ให้ผู้รับผิดชอบงานอาหารปลอดภัยหรืองานสุขาภิบาลอาหาร ของ สสอ. แล้วสสอ. รวบรวมข้อมูลทั้งอำเภอ ส่งเป็นเอกสารอิเลคทรอนิกส์ให้ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร สสจ.

๖. ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร สสจ. รวบรวมผลงานส่งขอรับป้ายมาตรฐานจากส่วนกลางและรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๗. ในกรณีสถานประกอบการด้านอาหารรายใหม่สสจ.จะจัดส่งใบรับรองและป้ายมาตรฐาน ให้ สสอ. และ รพ. ต่อไปส่วนสถานประกอบการด้านอาหารรายเก่าจะดำเนินการต่ออายุโดยการติดสติ๊กเกอร์ หรือเขียนวันหมดอายุครั้งต่อไป ที่ป้ายมาตรฐานอาหารสะอาด รสชาติอร่อยที่มีอยู่แล้วโดยใบรับรองมาตรฐาน และป้ายมาตรฐาน มีอายุครั้งละ ๑ ปี ซึ่งสามารถขอต่ออายุเพื่อรักษามาตรฐาน ในเดือนธันวาคมของทุกปี

๘. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหาร สสจ. ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ดำเนินการตรวจติดตามประเมินผลสถานประกอบการด้านอาหารที่ได้รับป้ายรับรองมาตรฐาน อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง